

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta umění a architektury

JEŠTĚD

Bakalářská práce

Studijní program: B8208 – Design
Studijní obor: 8206R123 – Design prostředí
Autor práce: **Adam Blaha**
Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Brabec

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Arts and Architecture

JEŠTĚD

Bachelor thesis

Studyprogramme: B8208 – Design
Studybranch: 8206R123 – Environmental Design
Author: **Adam Blaha**
Supervisor: doc. Mgr. Jaroslav Brabec

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do ISSTAG.

Datum: 29.5.2015

Podpis:

Poděkování:

Děkuji vedoucímu práce doc. Mgr. Jaroslavu Brabcovi za trpělivost, obětavost, podnětné připomínky a za odborné vedení, bez kterého by tato práce nemohla vzniknout. Dále děkuji všem, kteří se mého projektu zúčastnili. A v neposlední řadě své rodině, která mě vždy podpořila.

ABSTRAKT

Dokumentace díla pana Doc. Ing. arch. Karla Hubáčka, Dr. h. c. a jeho staveb v Liberci. Televizní vysílač a hotel na Ještědu nad Libercem i obchodní dům Ještěd bude probíhat za spolupráce jeho spolupracovníků a sdružení JEŠTĚD 73.

KLÍČOVÁ SLOVA

Horský hotel a vysílač Ještěd, Obchodní středisko Ještěd, Vnímání, Život a Smrt

ABSTRAKT

Documentation of mr. Doc. Ing. arch. Karel Hubáček's Dr. h. c. Work and buildings in Liberec - television transmitter and hotel Ještěd above Liberec and shopping center Ještěd will take place in collaboration with his co-workers and JEŠTĚD 73 association.

KEY WORDS

Alpine hotel and transmitter Ještěd, Shopping center Ještěd, perception, life and death.

Obsah

1 ÚVOD:	7
2 HISTORIE LOKALIT:	7
2.1. Ještědský hřbet	7
2.2. Dolní centrum Liberce	8
3 KAREL HUBÁČEK:	8
4 SDRUŽENÍ INŽENÝRŮ A ARCHITEKTŮ LIBERECKA (SIAL)	10
5 SDRUŽENÍ JEŠTĚD 73	10
6 SCHÉMA URBANISTICKÉHO VÝVOJE	11
7 POPIS STAVEB:	13
7.1. Horský hotel a vysílač Ještěd:	14
7.2. Obchodní středisko Ještěd:	16
8 VNÍMÁNÍ PROSTŘEDÍ	18
9 ŽIVOT A SMRT	21
10 PRAKTICKÁ ČÁST	25
10.1 Prof. Ing. arch. Miroslav Masák, dr. h. c.	26
10.2. Prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.	29
10.3. Prof. Ing. arch. Akad. arch. Jiří Suchomel	32
10.4. Akad. arch. Otakar Binar:	35
10.5. BcA. Jiří Jiroutek	37
10.6. Akad. mal. Karel Wunsch	40
10.8. SAON	45
10.9. Milena Lánská	48
11 ZÁVĚR:	50
12 ZDROJE	51
12.1. Literatura	51
12.2. Internetové zdroje	51
12.3. Obrázky	51

1 ÚVOD:

Architektonické dědictví, které nás obklopuje, je v čase jednou z nejvíce proměňovaných a také nejzranitelnějších oblastí lidské kultury. Je charakteristické, že zvýšený zájem o tu kterou sféru architektonického dědictví přichází v době její totální a často zbytečné devastace - a v mnoha případech až po ní.

Odjakživa potřebujeme čerpat informace, učit se novým věcem, nalézat vše, ale nenásilnou formou. Touto zásadou jsem se v mé práci řídil. Člověk vnímá prostředí, ve kterém žije, proto je snahou vytvořit okolní prostředí tak, aby bylo příjemné a nevyzařovalo negativní energii. Pokud se tak nestane, může uvnitř nás dojít k nevědomé blokaci, nezúčastněnému přehlížení, nereagování a přijímání zmatku.

Jak vnímáme horský hotel a vysílač na Ještědu, jednu z dominant Liberce, nebo jak vnímáme a jak na nás působí prostředí dolního centra Liberce po zbourání obchodního střediska Ještěd?

Rozmanitost názorů na dané téma vede v kultivovaném prostředí k jejich střetávání, k polemice a diskuzi, které jsou základem dalšího hlubšího poznání.¹

Cílem mé práce je přiblížit divákovi tyto dvě stavby, nebo otevřít objektivní názor pomocí rozhovorů a následně zpracovaného videa.

2 HISTORIE LOKALIT:

2.1. Ještědský hřbet

Ještědský hřbet byl turisty až do 40. let 19. století zcela nedotčený, v průběhu doby byly na tomto vrchu vztyčovány kříže. Zpočátku byly kříže dřevěné, později se vztyčovaly i kamenné (v době 1737 – 1812). Poslední dřevěný kříž byl postaven 1. 9. 2009. Okolo roku 1844 Ještěd navštěvovali i vojáci, kteří dbali na klid ve městě, když se bouřili textilní dělníci. V roce 1847 postavil na vrcholu lesník Hebelt dřevěný srub, chata však brzy vyhořela. V roce 1850 se zhotovil nový přístřešek a mezi léty 1863 – 1867 byla dokončena silnice z Liberce do Podještědí. Manželé Haslerovi postavili na vrcholu Ještědu bytelnější chatu s možností pro ubytování turistů, ta byla dostavěna v roce 1868. Na začátku 20. století návštěvnost vzrůstala, takže se Horský spolek rozhodl postavit na Ještědském hřbetu novou velkou chatu – horský hotel. Chata měla i vysokou věž. V roce 1907, přesně 13. ledna, přes noc chata vyhořela. Po několika letech rozvažování byl na vrcholu Ještědu položen základní kámen dalšího nového hotelu. U něj byla postupem let postavena tříkilometrová sáňkařská dráha, na níž se konalo v roce 1914 první mistrovství Evropy. Roku 1963 i tento hotel podlehl požáru, a

¹ Střed Liberce v proměnách staletí

to kvůli neopatrnému zacházení s ohněm. Přesto Ještědský hřbet neměl zůstat pustý, a proto byla vyhlášena soutěž, kterou vyhrál návrh architekta Karla Hubáčka z ateliéru Sial.

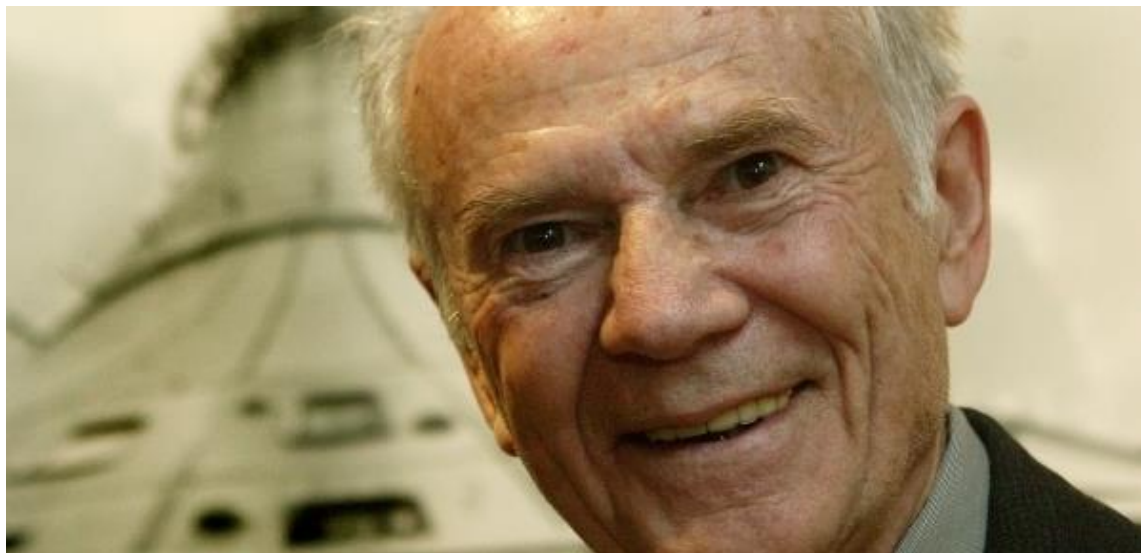
Základní kámen nové stavby byl položen 30. 7. 1966. V roce 1973 byl dokončen pozoruhodný, do té doby v Čechách nevídaný hotel ve tvaru hyperboloidu, který dohlíží na město Liberec dodnes.²

2.2. Dolní centrum Liberce

V roce 1961 byla městem vypsaná architektonická soutěž na stavbu nového obchodního domu, který měl uzavřít jižní stranu Soukenného náměstí. Stavba se skládá ze tří samostatných obchodních domů vedle sebe spojených průchody v přízemí a terasami v patře. Tyto tři pavilony měly společnou jen expedici a suterénní sklady. Obchodní dům patřil svou prodejní plochou 8000 m² k největším takovým zařízením své doby ve státě. Zajímavé bylo také barevné řešení vnějšího pláště tvořené tmavohnědým pláštěm z ocelového plechu opatřeného atmofixovým povrchem v kontrastu jasně oranžových dlaždiček.

Obchodní dům byl společně s libereckou radnicí a horským hotelem Ještěd prezentovaný jako symbol města Liberce. Přesto byl obchodní dům roce 2009 i přes nesouhlas odborníků a velké části veřejnosti zbourán a na témže místě bylo postaveno nové obchodní a zábavní centrum s novým názvem Fórum Liberec³.

3 KAREL HUBÁČEK:

4

² Fenomén Ještěd, Jiří Jlroutek 2009

³ <http://www.liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/29-obchodni-stredisko-jested>

⁴ http://www.tyden.cz/rubriky/lide/nekrology/zemrel-architekt-karel-hubacek-autor-vysilace-na-jestedu_218325.html#_VVSUQ_ntlBc

Karel Hubáček se narodil 23. 2. 1924 v Praze. Zde také vystudoval Fakultu architektury a pozemního stavitelství ČVUT (1945 – 49). Svou profesní dráhou je však spojen s Libercem, kam v roce 1951 nastoupil do tehdejšího Stavoprojektu. Po řadě raných projektů výrobních závodů, škol, obytných souborů a dalších staveb, mezi nimiž zaujme např. budova kina v Doksech (1958-64, s V. Boháčem a V. Kolářem), získal mezinárodní věhlas svým návrhem televizního vysílače a hotelu Ještěd (1963-71, spolu se Z. Zachařem a Z. Patrmánem). Ještě před jeho dokončením za něj v r. 1969 obdržel Perretovu cenu Mezinárodní unie architektů (UIA). Ocenění je o to významnější, že Karel Hubáček je dodnes jediným českým architektem, jemuž tato cena byla udělena.

Stavba, jež zahrnuje i hotel s restaurací, vyniká originálním technickým řešením, které reagovalo na extrémní povětrnostní podmínky místa i na specifické požadavky vysílacích zařízení. Její elegantní aerodynamický tvar, plynule navazující na siluetu horského vrchu, však byl zároveň citlivou odpovědí na charakter krajiny. Jako nová dominanta kraje se stavba záhy stala jeho symbolem. Hubáčková úzká spolupráce s vynikajícími konstruktéry byla určující pro práci ateliéru SIAL, který v r. 1969 spolu s dalšími architekty (s Miroslavem Masákem, Otakarem Binarem) založil a sám vedl. (Po zrušení byl znovu obnoven v r. 1990, nakrátko opět pod vedením architekta Karla Hubáčka.)

Konstrukčně vynalézavé jsou i Hubáčkovy další vysílače, které v 70. letech postavil v Súdánu a v Jemenu, i vyrovnávací vodárenská věž v Praze na Dívčích hradech (1972-77) či meteorologická věž, Praha-Libuše. S architektem Miroslavem Masákem se zasloužil také o obchodní středisko Ještěd, které v Liberci až do roku 2006 stálo na Soukenném náměstí.

Realizace:

- 1960: vlastní montovaný rodinný dům, Liberec
- 1957 – 63: Kino Máj, Doksy
- 1965 – 73: Vysílač a hotel na Ještědu, Liberec
- 1972 – 77: Vodárenská vyrovnávací věž, Praha – Dívčí hrady
- 1973 – 79: Meteorologická věž, Praha – Libuš
- 1974 – 77: Vysílač v Adenu, Jemen
- 1977 – 86: Kulturní dům s koncertní síní, Teplice
- 1979: Obchodní středisko Ještěd, Liberec
- 1985 – 94: spolupráce na přestavbě divadla Husa na provázku, Brno
- 1996 – 99: přestavba a dostavba domu pro divadlo DAMU, Praha, Karlova ulice

Oceněná díla:

- 1969 Cena Augusta Perreta (Auguste Perret Prize) Mezinárodní unie architektů
za Vysílač a hotel na Ještědu
- 2005 Pocta České komory architektů

4 SDRUŽENÍ INŽENÝRŮ A ARCHITEKTŮ LIBERECKA (SIAL)

Historie SIALu má kořeny v padesátých letech, kdy nástup stalinismu v Československu znamenal zrušení privátních architektonických ateliérů. Architekti museli přijmout zaměstnání ve Stavoprojektech – státních projektových ústavech organizovaných podle jednotlivých regionů. V tom libereckém se už od konce padesátých let pomalu formovala skupina architektů a konstruktérů zapálených pro svou práci, kteří využili liberální poměry před sovětskou invazí v srpnu 1968, odešli ze Stavoprojektu a v letech 1968–1971 fungovali pod značkou Sial – Sdružení architektů a inženýrů Liberecka. Vůdčími osobnostmi byli architekti Karel Hubáček a Miroslav Masák a statici Zdeněk Patrman a Václav Voda.

Myšlení na půdě tehdejšího SIALu a nejvíce ve Školce vedlo k mezioborovosti, byl veliký zájem o sociologii a psychologii. Ateliér vděčil Karlu Hubáčkovi za možnost pracovat na netypových a pestřejších zakázkách, které se odlišovaly od běžné produkce Stavoprojektu. Ten stavěl věžové panelové domy, řešil výstavbu sídlišť a klasickou socialistickou architekturu.

Základní koncepční rozvahu Sialu lze shrnout následovně:

Člověk je individuum, ale zároveň je členem společenství, které je nositelem určitých hodnot a cílů. Ty se projevují v prostoru, tj. ve městě. Městské centrum má význam, neboť se v něm hodnoty a cíle shromažďují. Protože se však hodnoty a cíle společnosti mohou měnit, nemůžeme klást nárok na podobu centra. Sial představil centrum jako moderní a živé ohnisko, které uspokojuje především komerční potřeby. Počítalo se již s člověkem jako spotřebitelem. Proto muselo centrum nabídnout otevřený systém, který reaguje na dynamiku soudobé společnosti a je dostatečně flexibilní.⁶

Éra Sialu upevnila postavení Liberce jakožto města s velkou architektonickou tradicí. Někteří členové Sialu v čele s prof. Jiřím Suchomelem se v roce 1994 zasloužili o založení fakulty architektury v rámci Technické univerzity. Mimo jiné většina osobností SIALu se dodnes zabývá tvůrčí činností.

5 SDRUŽENÍ JEŠTĚD 73

Sdružení Ještěd 73 je nezisková organizace, jejímž prvním přínosem pro Ještěd bylo zrekonstruování Rohanova kamene v červenci 2012. V rámci rekonstrukce Ještědu se podařilo také zrekonstruovat Salonek a také bar Avion včetně houpacích křesel nahoře v hotelové chodbě, to vše za spolupráce s architektem Otakarem Binarem, jenž

⁵ Realizace a oceněná díla – <http://www.archioweb.cz>

⁶ Střed Liberce v proměnách staletí – strana 110 (Hanáčková, 2011)

tyto věci v době vzniku navrhoval a dnešní rekonstrukci autorsky podpořil.

Přínos sdružení pro samotnou budovu je více než zřejmý.

7

6 SCHÉMA URBANISTICKÉHO VÝVOJE

Hlavní městská kompoziční osa spojuje obě lokality determinované Ještědským hřebenem a Jizerskými horami. Můžeme ji nazvat jako „osu klidovou“ nebo také „sportovně-rekreační“. Je položena kolmo na údolí řeky Nisy a vizuálně je upnuta na krajinnou dominantu Ještědu. (Osa vychází od sportovního areálu na úpatí Ještědu, protíná koridor železnice, soustavou náměstí spojených ulicemi Moskevskou a Pražskou, dále okolo reprezentativních budov muzea, bývalých městských lázní (dnešní galerie) a končí až v Lidových sadech na úpatí Jizerských hor. Tato osa spojuje části města Liberce. Vprostřed této klidné osy se nachází dolní centrum okolo Soukenného náměstí a na začátku již zmiňovaný Ještědský hřbet.

Tak zvané „dolní centrum Liberce“ označuje prostor mezi Soukenným náměstím a řekou Nisou. Zahrnuje terminál MHD ve Fügnerově ulici, Rybníček a část Perštýna. Mělo vzniknout jako protiváha k historickému těžišti Sokolovského a Benešova náměstí s radnicí na nedalekém kopci a představuje typickou ukázkou uměle vytvořeného centra. Na místě Soukenného náměstí byla v roce 1969 zahájena výstavba obchodního střediska Ještěd.⁸

Okolí Soukenného náměstí je smutnou ukázkou totální transformace, která v

⁷ www.jested73.cz

⁸ Střed Liberce v proměnách staletí, strana 130

historicky krátkých intervalech radikálně přepisuje prostorové uspořádání.

Na obrázku číslo 12, můžeme vidět přebujelost nové hmoty komerčního a zábavního centra Forum, které zakrývá výhled z ulice na ještědský vysílač. Aby dnes člověk zahlédl krajinný horizont, musí vylézt do horních pater obchodního domu Baťa, kam je ale veřejnosti vstup zakázán.⁹ Zničením obchodního střediska Ještěd byla přerušena návaznost Soukenného náměstí na dominantu Liberce – horský hotel a vysílač na Ještědu.

Urbanistický vývoj dolního centra Liberce:

10

11

⁹ Střed Liberce v proměnách staletí – strana 105/106

¹⁰ Pohled na Soukenné náměstí kolem r. 1930, zdroj: Karpaš 2004, 498

¹¹ Pohled na Soukenné náměstí kolem r. 1960, zdroj Karpaš 2004, 498

12

13

7 POPIS STAVEB:

Jak horský hotel Ještěd, který má své typické místo v místním prostředí, tak stejně obchodní středisko Ještěd, mělo určitě nejen pro svůj výjimečný tvar a svoji typickou funkci v dolním centru Liberce na Soukenném náměstí své zažité místo. Musíme připomenout, že tato díla, která byla navržena na konci šedesátých let, začala sloužit jako nástroje normalizace, protože jejich autoři byli nuceni zákazem publikování. O deset let později pak hodnotu těchto staveb znovu popřela generace

¹² Pohled na Soukenné náměstí v roce 2005, foto: Karel Čtveráček. Archiv autora Střed Liberce v proměnách staletí

¹³ Pohled na Soukenné náměstí v roce 2011, foto: Filip Landa Archiv autora Střed Liberce v proměnách staletí

opožďeně reflektující postmodernu. Není divu, že je dodnes veřejnost nedokáže docenit, byť by je dávno přijala za své.¹⁴

7.1. Horský hotel a vysílač Ještěd:

Horský hotel a vysílač Ještěd je jediná moderní stavba, s níž se veřejnost zcela ztotožnila. Ještěd se stal se v průběhu několika let symbolem města i kraje a jako takový se stal i součástí krajského znaku. Město Liberec usiluje o jeho zapsání na seznam světového dědictví UNESCO.

Tento projekt je ve své podstatě unikátní stavbou, která nemá ve světě srovnání. Jedná se o spojení technického a společenského zařízení, televizního vysílání a turistiky. Stavba byla dokončena až po sovětské invazi a po uzavření státních hranic, z toho důvodu se v evropském tisku zprávy o ní objevovaly zřídka. Světovému ohlasu však přesto neunikla, když v roce 1969 získala Perretovu cenu Mezinárodního svazu architektů za užití objevné technologie v architektuře.

Stavba, která nese tvar rotačního hyperboloidu, v sobě spojuje dvě základní funkce: provoz horského hotelu a současně plní funkci televizního vysílače. Tyto dvě podmínky, jež byly součástí zadání soutěže, ve svém návrhu a následné realizaci spojil architekt Karel Hubáček, který na jejím konstrukčním řešení spolupracoval se statiky Zdeňkem Patrmanem a Zdeňkem Zachařem.

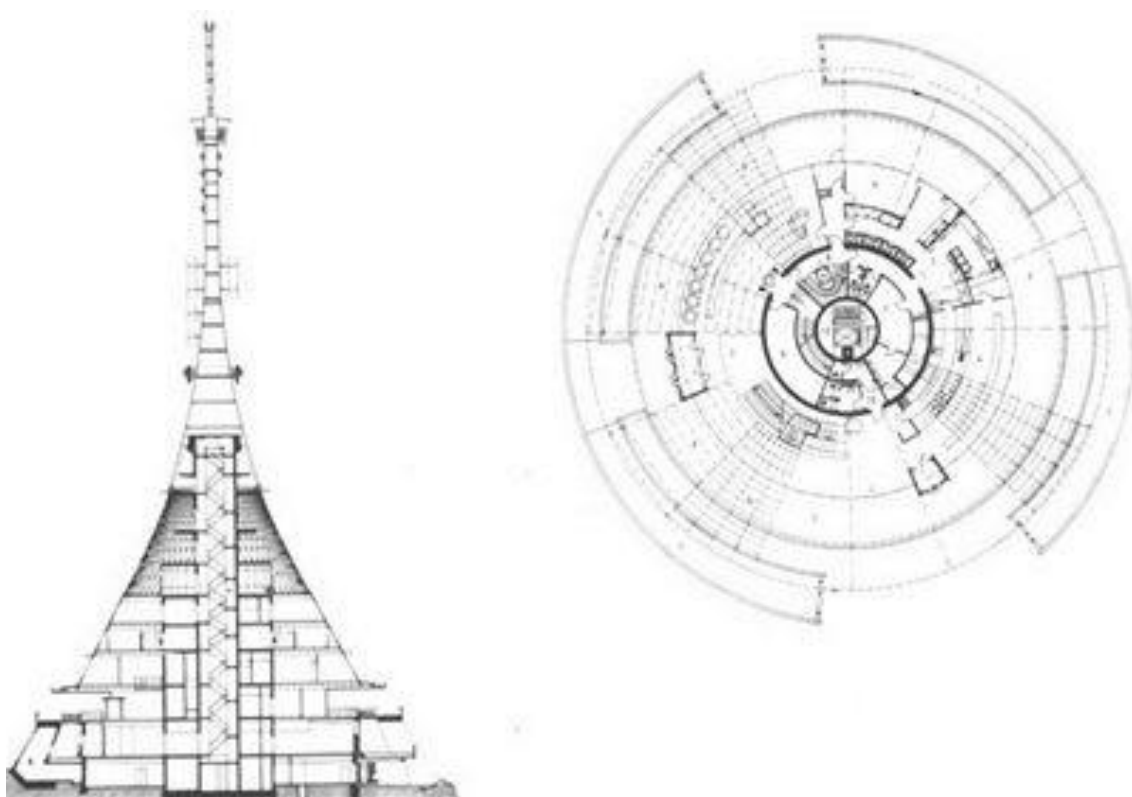
Některé z technologických postupů byly v té době chráněny československými

¹⁴ Archiweb.cz

¹⁵ <http://radovi.unas.cz/>

¹⁶ www.jested73.cz, foto Jiří Jiroutek

patenty, zejména kyvadlo, které je vymyšleno Z. Patrmanem. Jeho účel je vyrovnávat příčné kmitání stavby, k němuž dochází díky extrémním povětrnostním podmínkám, které problematizovaly výstavbu.

17

Interiérům a celému mobiliáři vdechl život architekt Otakar Binar. O vybavení restaurace, dekorativní zrcadlové příčky, design jídelních lístků a textilií se postaral výtvarník Karel Wunsch. Bohužel vybavení interiéru bylo k jeho smůle časem rozkrádáno a vyměňováno. Toto vybavení je ale v jednotlivých kusech zachováno např. v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a ve sbírkách Severočeského muzea v Liberci. Asi nejvýraznějšími uměleckými prvky, které na Ještědu byly zachovány, jsou skleněné plastiky Spad meteoritů – jsou osazeny na dřívku stavby. Byly zhotoveny Stanislavem Libenským a Jaroslavou Brychtovou. Kovanou mříž v hotelové chodbě o patro výše ztvárnil Jaroslav Klápště. Keramický obklad stěn u schodiště a v hotelovém patře je dílem Děvany Mírové.

Dnešní podoba horského hotelu a vysílače Ještěd se vrací k původnímu stavu zásluhou sdružení Ještěd 73, které se mu snaží navrátit život tak, jak tomu bylo v minulosti.

¹⁷ www.earch.cz

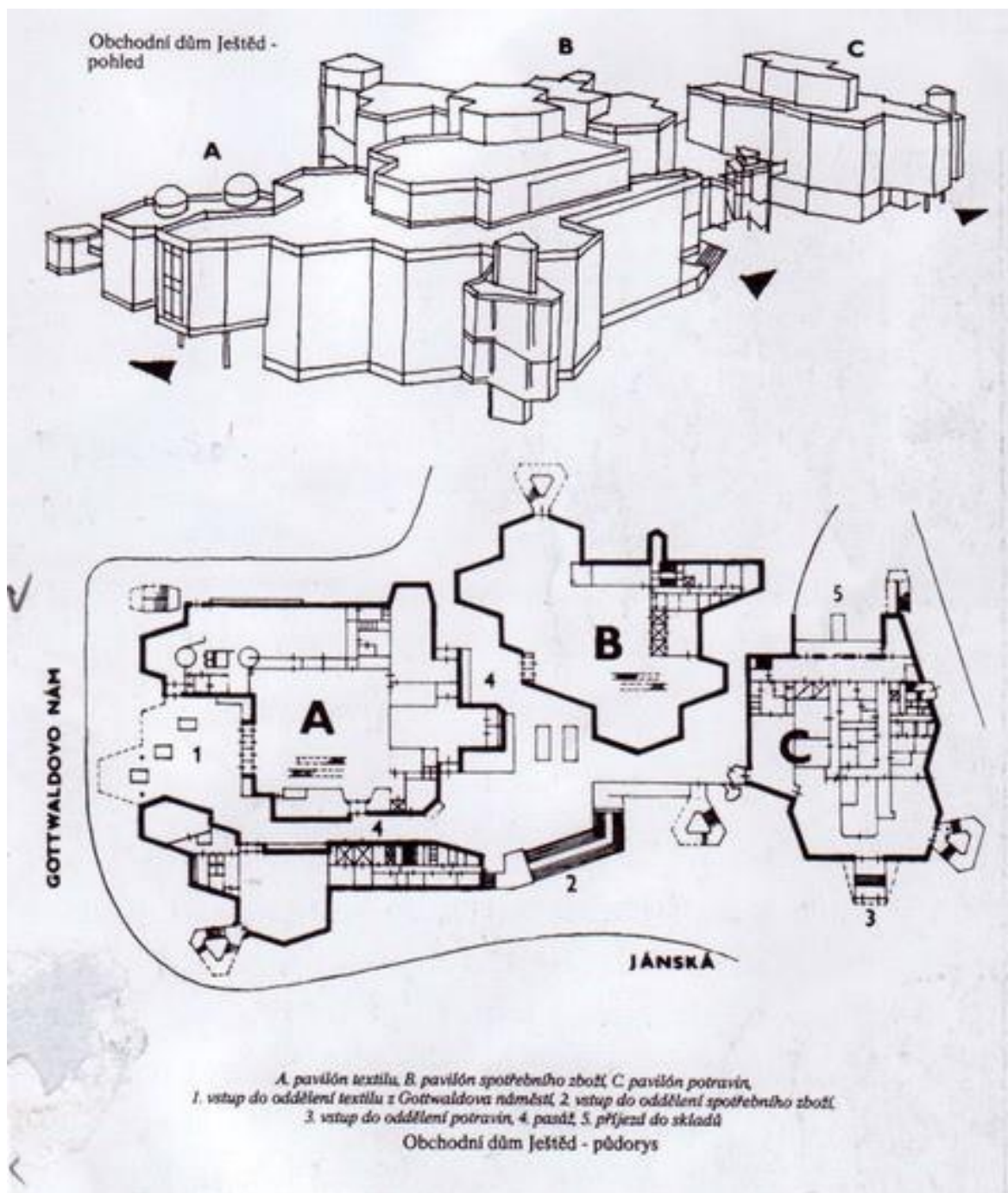
7.2. Obchodní středisko Ještěd:

18

Projektování obchodního domu Ještěd se ujala liberecká projekční kancelář Sial v letech 1969-1973. Na tomto projektu pracovalo více lidí: například Jiří Suchomel, Václav Voda, Mirko Bauman, Martin Rajniš. Hlavními architekty tohoto projektu ale byli Miroslav Masák a Karel Hubáček. Stavba byla zvláštní a jedinečná v tom, že to nebyl jen jeden obchodní dům, ale byly to vlastně tři jednotlivé obchodní prostory pro více budoucích uživatelů, jež byly spojené průchody v přízemí a terasami v patře. Tyto pavilony měly jen společné sklady. Autoři podtrhli atypické řešení stavby výraznou barevností - oranžového keramického obkladu s válcovou ušlechtilou ocelí (atmofix). Terasy byly elektricky vyhřívané plovoucí lyuretanovou dlažbou. Řešením interiérů se zabývali Jiří Suchomel, Michal Brix, Václav Králíček a Martin Rajniš. Autoři se tvůrčím způsobem vyrovnávali s progresivními proudy západní architektury a využívali nejmodernějších technologií i se zřetelem na sociologické a psychologické aspekty stavby. Odpočinkové zony na střešních terasách byly koncipovány tak, aby lákaly návštěvníka k delšímu zastavení, občerstvení a vychutnání přírodní scenérie, která se jim nabízela.

¹⁸ <http://liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/29-obchodni-stredisko-jested>

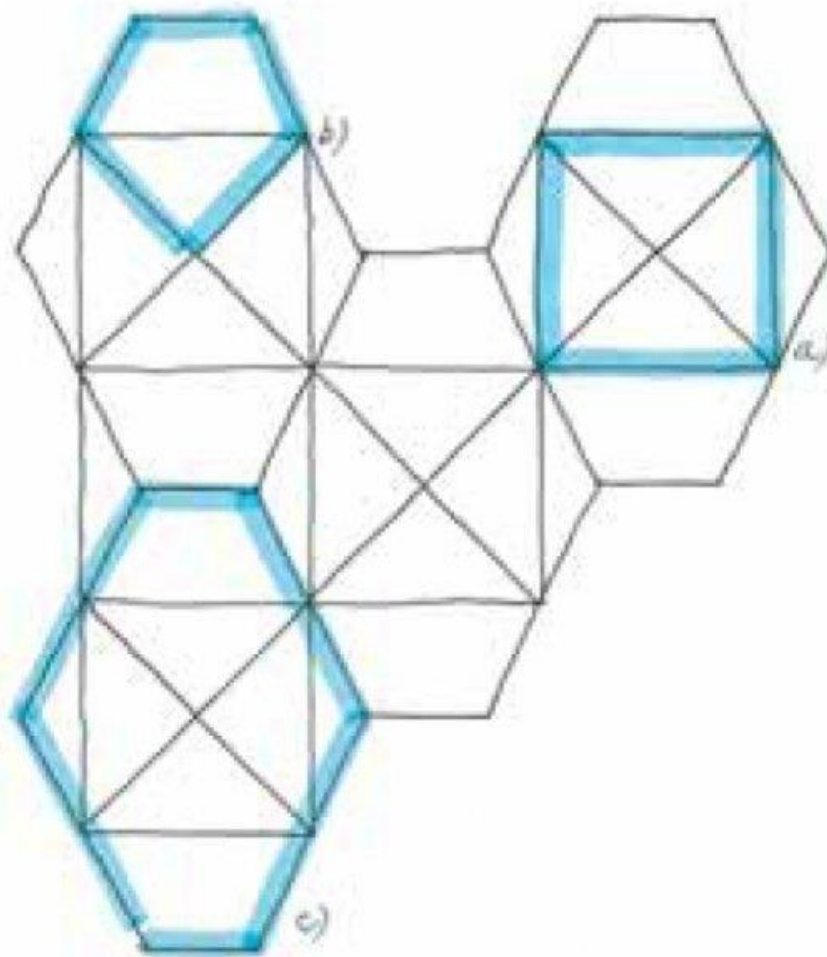
19

Koncept byl založen na představě kontinuálního městského prostoru procházejícího od nádraží až na hlavní městské náměstí. Ještěd představoval ojedinělý příklad architektonického strukturalismu na našem území. Tomu odpovídalo ojedinělé vnitřní řešení objektu na principu clusteru, srostlice polygonálních těles vzájemně propojených krytými pasážemi a vytvářejícími takřka labyrintický vnitřní prostor.²⁰

¹⁹ <http://liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/29-obchodni-stredisko-jested>

²⁰ Urbanismus Architektura Liberec, strana 114

Citace (Masák): „Síť racionálních čtverců a měkkých vepsaných pětiúhelníků a šestiúhelníků, ale i síť vnitřních pasáží nákupního střediska směřům tradičního pěšího provozu odpovídá. Chtěli jsme stavbu organicky zařadit do rozháraného prostředí města.“²¹

22

8 VNÍMÁNÍ PROSTŘEDÍ

Vnímání je proces, kterým zachycujeme to, co v přítomném okamžiku působí na naše smysly a informuje nás o vnějším světě. Může to být od barevnosti přes zvukové signály až po vůni. Výsledkem zrakového, sluchového, čichového a hmatového vnímání

²¹ Střed Liberce v proměnách

²² <http://liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/29-obchodni-stredisko-jested>

je tzv. vjem nebo počitek. Vjem představuje obraz předmětu nebo jevu jako celku. Počitek nese obraz jednotlivé vlastnosti toho daného předmětu.²³

Jak vlastně chápat pojem prostředí? Prostředím jsme obklopeni stále a všude. Vnímáme ho a ovlivňuje naši duševní pohodu i naše sociální vztahy. Všudypřítomnost architektury lze zažívat a pociťovat dennodenně, jednoznačně se dotýká každého z nás a zanechává v nás svůj obtisk, buďto vědomý, nebo nevědomý. Vnímáme ji podvědomě, respektive ji spíše nevnímáme, ale skoro ve všech případech ji považujeme za samozřejmost dnešního prostředí. Musíme si ale uvědomit, že téma veřejného prostoru se týká nás všech. Společné soužití v něm ovlivňuje naše vzájemné emoce, v našem případě nejen vnímání architektury, ale i lokalit, na jaké daná stavba navazuje. Toto vnímání by tedy mělo přejít do vědomé formy a možná by se nad touto problematikou mohlo začít více přemýšlet.

Musíme si uvědomit, co konkrétního v nás vyvolává těch nespočet pocitů a jak tyto konkrétní věci v našem okolí cítíme. Prostředí je komplexním celkem. Proto i my jsme samozřejmě tohoto celku součástí, ale můžeme se vůči němu také zároveň vymezit. Také se však můžeme neuvědoměle procházet po městě nebo krajině - a nečerpat z ní vůbec nic. Přitom pod pojmem prostředí nebo krajina si můžeme představit mnoho jejích součástí. Zahrnuje v sobě jak přírodu, tak lidi, jak minulost, tak přítomnost, společenské a kulturní hodnoty, které daným věcem přiřazujeme. Při pozorování lokality, v níž se nacházíme, si musíme uvědomit, že přiřazujeme smysl prvkům v tom prostředí, o které vyvíjíme zájem.

Architektura vyžaduje k prožívání a procítěvání fantazii, prostorovou představivost, logické myšlení a pohyb v prostoru. Právě tyto schopnosti vlivem současné mediální zahlcenosti strádají a nejsou rozvíjeny.²⁴

Není pravidlem, že každý člověk, který se vyskytne v prostředí Soukenného náměstí, bude na místo v dostatečné míře reagovat. Bude nějak vnímat novou zástavbu místa po zbořeném obchodním středisku Ještěd, kde vyrostl nový obchodní dům OC Forum?

Můžeme být účastníky rozdílných názorů a polemik vedených nad touto problematikou, nebo jen ti, kteří přihlížejí, a je jim to v podstatě jedno. O tématice nového obchodního domu mnoho lidí nepřemýšlí, nebo ji ani nestíhá vnímat. Bylo by zajímavé zkusit, jestli by si mohli ještě představit strukturovaný obchodní dům, který byl úzce spjat s Libercem, oproti současné obchodní ploše, kterou zaplnilo OC Forum? Vzpomněli by si, jak vůbec ten „žlutý obchoďák“ vnímali v době, když stál na Soukenném náměstí, a jak ho vnímají s odstupem času, když už tu není? Umíme si stavbu v mysli vybavit, či naopak se musíme podívat na staré fotky nebo videozáběry, abychom si ji připomněli (podobně jako se musíme podívat na historické fotky,

²³ <http://www.studijni-svet.cz/vnimani-a-pozornost/>

²⁴ www.NICM.cz

abychom viděli, jak byla provedena zástavba ještě před obchodním střediskem Ještěd).

Asi jsme už dospěli do té fáze, že nejsme schopni reagovat na pocity, které nevědomky čerpáme z okolního prostředí. Nad danou tematikou můžeme vést mnoho debat. Spousta z nás je spokojená a pocity zmatku, které máme zažité už v příjemné formě v našem nitru, necháváme v klidu nevědomky pracovat. Jsme naučení nežít v souznění s naším prostředím, odvykli jsme si střetávat se na příjemných místech a odpočinout si od každodenního shonu. Dostali jsme se do fáze, kdy na nás prostředí dýchá neosobním dojmem, každý je uzavřen do sebe a většinou nekomunikuje se svým blízkým okolím, natož s architekturou nebo prostředím, jakými je obklopen. Musíme se zamyslet, jestli pro nás mají nové obchodní domy vůbec nějaký dobrý přínos, nebo jestli jsme jen ti, kteří procházejí s růžovými brýlemi na očích nepoznanou lokalitou.

Kladu si otázku, jak asi může vnímat přestavbu dolního centra města Liberce obyčejný občan, který nemá zapotřebí řešit, kde se vyskytuje, kam se vydal na nákup nebo přes jaké prostředí vůbec prochází. Řeší asi jen to, jak se dostat z bodu A do bodu B, jde jen tam, kde je všechno. Pronikne do prostoru plného reklam a stane se jeho součástí, jen tak konzumuje stávající architekturu.

Mimo jiné je krajina krásným zápisníkem historie. V prostředí okolo nás se nachází řada objektů a prvků, které přetrvávají v různých momentech minulosti až dodnes. Tyto objekty nebo jejich soubory si také mnohdy stále ponechávají svůj význam, ale bohužel ho někdy i úplně ztratí. I když je nemožné předpovídat budoucí vývoj těchto lokalit, jak v městském prostředí, tak na Ještědském hřbetu, tak by se přece jenom mělo dbát na nějaké kulturní zásady a neničit památky, které mají zůstat památkami. Každé město má nástroje, kterými je možno jeho rozvoj zcela zásadně ovlivnit a předurčit na dlouhá desetiletí, a to jak v dobrém, tak bohužel i ve špatném směru.

Základním předpokladem pro úspěšný rozvoj města je schopnost formulovat vizi svého rozvoje v dlouhodobém a střednědobém horizontu. Popsané procesy ovlivňují podobu městských struktur na dlouhá desetiletí dopředu. Mohou přinést nevratné škody jak v samotné urbánní struktuře, tak i v ekonomických a sociálních vazbách, které tvoří nutnou podmínku pro zdravý vývoj městských aglomerací.²⁵

Oproti lokalitě Soukenného náměstí je horský hotel a vysílač Ještěd odlišný na vnímání a musíme ho asi brát ze zcela jiného úhlu pohledu. V tom smyslu, že ho divák může stále vidět. Daná stavba stále stojí a doplňuje svým nenásilným tvarem Ještědský hřbet nad Libercem. Musíme si ale položit otázku, zda pozorovatel našeho libereckého prostředí vnímá tento objekt v krajině vědomě?

Ze zběžného průzkumu mého okolí, kterému jsem položil otázku, zda navštěvují Ještěd pravidelně, nebo co pro ně znamená, jsem byl překvapen tím, že spousta lidí

²⁵ Střed Liberce v proměnách

uvnitř Ještědu ani jednou nebyla, další už ani Ještěd nevnímají aktivně. Už jsme si na něj za tu řadu let, co zdobí Ještědský hřeben, zvykli. Stojící dominanta města Liberce na horizontu Lužických hor může stále lákat zvědavce nebo lidi, kteří chtějí načerpat atmosféru skvělého výhledu a užít si architektonickou památku, která nemá obdoby u nás ani ve světě. Mimo jiné ho můžeme vidět téměř odkudkoliv v Liberci, takže jsme se stavbou spojení každý den, jen bychom si měli tuto skutečnost uvědomovat. Zapomněli jsme snad vnímat naše každodenní prostředí? Jestli ano, tak v jaké míře? Pokud totiž nedokážeme ocenit setrvávající stavby města Liberce a nepřikládáme prostředí, v jakém žijeme, takovou váhu, jakou by si zasloužilo, či jim nevěnujeme dostatečnou pozornost, sami se ochuzujeme o krásu našeho města, ale také o krásu života vůbec.

Vnímání prostředí a soužití člověka s architekturou musí být nekomplikované. Jednoduchá a přirozená linka horského hotelu a vysílače Ještěd navazuje přímo na krajinu, v níž se stavba nachází. Ladnost stavby v nás vyvolává pocity vyrovnanosti, harmonie. Domnívám se, že se ani nemůže stát, že by člověk tuto stavbu vnímal negativním dojmem.

9 ŽIVOT A SMRT

Smrt je zastavení životních funkcí v organismu spojené s nevratnými změnami, které obnovení životních funkcí znemožňují. Smrt je tedy stav organismu (lokality) po ukončení života, úplná a trvalá ztráta vědomí.

Život chápeme jako soubor signálních a sebeudržovacích procesů v těle určitého organismu, které zajišťují například látkovou výměnu, dráždivost nebo reprodukci. V přeneseném slova smyslu může být slovem život označováno cokoli, co žije, co je živé. Z ekologického pohledu se jedná o živou přírodu, ve společenském slova smyslu pak o jakoukoliv strukturu, která vyvíjí nějakou činnost. Takto můžeme chápat i společenský život ve městě, samotné město jako celek a také prostředí, na něž navazuje.²⁶

V našem případě aplikuji tyto dvě základní (a pro nás nezbytné a nevyhnutelné) věci na prostředí, kterým se zabývám. Přirovnal bych pojmy život a smrt k lokacím, které jsem si vybral, protože tento výběr slov se přímo sám nabízí.

Můžeme si tedy bourání představit jako umírání a smrt lokality, zvláště když si představíme likvidaci obchodního střediska Ještěd, před kterou ho nezachránilo nic, ani jakékoliv snahy na záchranu této unikátní stavby, které přicházely i z odborných směrů. Výstavbou nového Komerčního a kulturního centra Forum Liberec, jejím začleněním a výškou ve středu Soukenného náměstí, může tato stavba některým z nás

²⁶ <http://www.wikipedia.cz>

evokovat neklid a zmatek v centru. Takovou velkou developerskou stavbu lze přece postavit kdekoli jinde, ne ve středu města. Navíc jejím postavením došlo ke zničení lokality, která měla svou harmonii, význam a určitě měla také příjemný vliv na své okolí i na spotřebitele.

Když se podíváme, jak je Liberec velký, uvědomíme si, že už tu několik obchodních center, typologií připomínající dnešní OC Forum, stojí. Mělo by nám tedy logicky dojít, že se tento projekt nemusel ani realizovat, protože my (jako město Liberec) nepotřebujeme tolik nákupních center. Z pohledu člověka, který to začne zdravě vnímat, se jedná nejen o smrt lokality, ale i o vysávání člověka (jak psychicky, tak fyzicky), který do této stavby buď vědomě, nebo nevědomě vstoupí. Pronikne do této masy a nechá se unášet.

Je toto centrum města, nebo se to jenom tak tváří? Je jasné, že určitě s postupem času má městská společnost jiné nároky, přesto lze centrum přizpůsobit novým potřebám trochu přirozeněji. Smrt této lokality není rozhodně chápána tak, že by lidé centrum nenavštěvovali, nebo by nenakupovali uvnitř nového obchodního domu, ale z toho pohledu, že předtím v dolním centru Liberce stála (určitě pro většinu lidí) velmi cenná stavba v podobě obchodního střediska Ještěd. V prostředí starého obchodního domu se dalo procházet pasážemi, setrvat na terasách, užít si pohled na panorama jak Lužických, tak Jizerských hor, což s sebou neslo příjemné oživení pro uživatele, který do této stavby vešel. K této stavbě měl snad vztah každý občan Liberce, měl s ní spojenou svoji příhodu, vybavil si pocity, když ji navštívil, věděl, co z ní cítil. Sice ji někdo snad i mohl vnímat jako symbol minulého režimu, ale i tak v každém muselo její bourání vyvolat smíšené pocity. Její promyšlenost a začleněnost do okolního prostředí dolního centra Liberce byla vážně úctyhodná. Smrti lokality Soukenného náměstí šlo rozhodně zabránit tím, že by obchodní středisko Ještěd bylo ponecháno, popř. začleněno do nové stavby (podobně jako Jákobův dům).

Záměr zbourat liberecký obchodní dům Ještěd vyvolává bouřlivou reakci a není se co divit. Ještěd má být odstraněn, aby uvolnil místo obřímu zábavnímu komplexu, který zde plánuje postavit společnost Multi Development Corporation. Tento záměr má silnou podporu města. Náměstek primátora pro rozvoj a území plánování Jiří Veselka v tisku vyjádřil jednoznačně: „S diskusí nepočítáme. Nevidíme k tomu důvod.“²⁷

²⁷ <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/4/obchodni-dum-jested-v-liberci/>

28

Náměstek primátora pro školství, kulturu a sport Ondřej Červinka (uprostřed) krájí dort ve tvaru starého obchodního domu při slavnostním otevření první fáze výstavby nového obchodního centra Forum v únoru 2009. Právě dostavba nového projektu si žádá demolici starého obchodního domu. Ministerstvo kultury jej odmítlo zařadit mezi kulturní památky a tím jeho zbourání umožnilo.²⁹

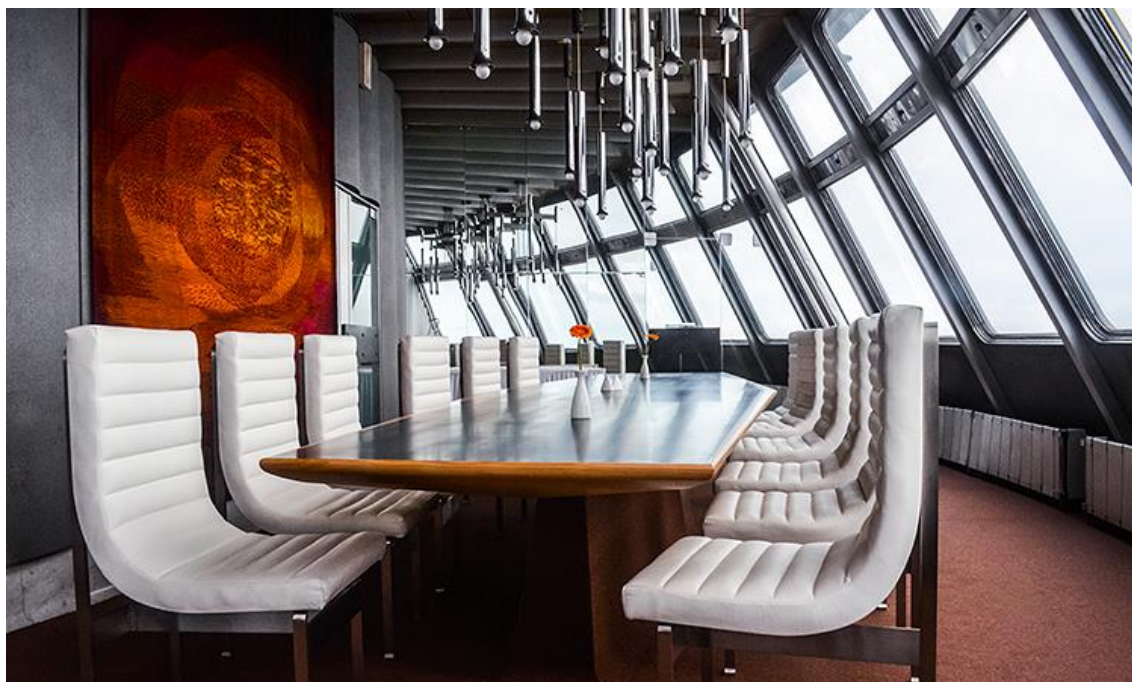
Můžeme jako život či začátek nového života chápat snahu o obnovu interiéru horského hotelu a vysílače Ještěd? Sdružení Ještěd 73 se rozhodlo sbírat peníze a jako nezisková organizace přispět do obnovy našeho dědictví. Obnova života této architektonické památky je krok za krokem blíže dát horskému hotelu alespoň částečnou tvář. Je povzbudivé vidět zrenovování interiérů do původní podoby – jako bychom byli svědky toho, jak se vyvíjí nový život.

Fascinuje mě započatý nový život nahoře na Ještědském hřbetu. Odhodlání sdružení Ještědu 73 společně s panem architektem Binarem přivést interiéru Ještědu původní tvář, jako obnovení salonku, tak ještědského baru. Snaha zachránit tento architektonický skvost by si zasloužila jak plnou pozornost vedení města, tak majitelů horského hotelu a vysílače Ještěd. Obnovit celou tvář Ještědu, to by znamenalo navrácení života na Ještědský hřbet. Horský hotel a vysílač na sebe musí přitáhnout

²⁸ <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/kolobeh-obchodu-jested-zbourat-forum-postavit/r~i:gallery:9847/r~i:photo:240667/>

²⁹ <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/kolobeh-obchodu-jested-zbourat-forum-postavit/r~i:gallery:9847/r~i:photo:240667/>

pozornost nejen intelektuální, ale i laické veřejnosti. Měl by být zrenovován nejlepším možným způsobem a připraven „dohlížet na Liberec“, měl by být více otevřen turistice a odpovědní lidé by se měli začít věnovat tomu, jak do této lokality přilákat více lidí.

30

³⁰ <http://www.jested73.cz/obnova-salonku-na-jestedu-do-podoby-z-roku-1973/>

10 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je věnována rozhovorům se mnou vybranými osobnostmi. Jedná se o architekty i teoretiky umění. Objeví se zde také osoby ne přímo spjaté se stavbami, ale k těmto lokalitám mají co říci. Vybraní narátoři mají zhodnotit problematiku věci, vyjádřit se, jak na lokality dnes pohlížíme a jak na ně osobně působí dotazované stavby (horský hotel a vysílač na Ještědu a obchodní středisko Ještěd).

V rozhovorech jsem se zaměřil převážně na dvě základní otázky:

Jaká je osobnost architekta Karla Hubáčka?

Přínos horského hotelu a vysílače na Ještědu a obchodního střediska Ještěd?

Ve své práci chci divákovi přiblížit nebo otevřít objektivní názor na tyto stavby a vtáhnout ho do problematiky těchto dvou úplně odlišných lokalit. Jsou to projekty, kterých bychom si měli vážit a lépe o nich přemýšlet.

10.1 Prof. Ing. arch. Miroslav Masák, dr. h. c.

Architekt Miroslav Masák je výrazně spjat s historií libereckého ateliéru SIAL, zároveň je jeho spoluzakladatel. Jako hlavní architekt navrhl obchodní středisko Ještěd v dolním centru Liberce na Soukenném náměstí. Projektovat mimo jiné také pražský obchodní dům Máj. Osobnost architekta M. Masáka je pro moji bakalářskou práci podstatná.

Karel Hubáček a SIAL:

„Bez K. Hubáčka by doopravdy v Liberci vzniklo málo, nejde o obchodní středisko a o Ještěd, jde tam o to, že vznikla spousta věcí v krátkém období, velký rozmach.

Člověk není sám, je stejný od narození a v průběhu let jak nabírá zkušenosti, tak se proměňuje. Užil jsem myšlenku Maria Vargase Llosy, který ve své novele *Keltský sen* napsal, že *každý z nás je postupně ne jedním člověkem, ale mnoha, a tyto po sobě jdoucí osobnosti, vynořující se jedna z druhé, mezi sebou vytvářejí ty nejpodivnější a nejneuvěřitelnější protiklady*. To sice neplatilo u Karla doslova, ale bylo to pravdě blízko. Byl integrující osobností, autoritou, ale zároveň plachým a citlivým partnerem, provázeným trvalou nejistotou. Dovedl být nesmlouvavý i nespravedlivý, ale byl zároveň vzorem velkorysosti a tolerance. Uměl vzdorovat, ale uměl se i poddat.

Já vždycky říkám, že nebyl jeden Hubáček, ale byli čtyři za těch 30 roků, co jsme spolu pracovali. První fáze, to byla veselá doba. Šedesátá léta byly bezvadný, plný naděje a myslím si, že nás to poznamenávalo v osobním vztahu. Na první část naší spolupráce vzpomínám nejraději, protože to bylo takový všechno uvolněný, přátelský, veselý až skoro naivní. Druhá fáze po založení SIALu byla poznamenána okupací, následky okupace a naším občanským postojem, který nebyl zrovna okupaci nakloněn.

To byla fáze, ve které Hubáček byl trochu ustaraný. Potom třetí fáze, která byla do jeho penze, ta byla taková, bych řekl, nejméně zajímavá. Dokonce jsem teda převážně v té době byl v Praze, protože se stavěl nejdřív Máj, pak se rekonstruoval Veletržní palác. Takže jsem se vlastně s Karlem stýkal velmi zřídka. Pak byla teda čtvrtá etapa, když byl penzista, a pak do toho přišel listopad a on tím listopadem neobyčejně ožil a stal se z něj zase příjemný kamarád.

Některá Poslední naše setkání byla až dojemná, staré přátelství se vracelo a znova jsme byli ve velmi dobrých vztazích. Člověk se vyvíjí, i Karel Hubáček se vyvíjel. Měl různé fáze, ale vždycky to byla osobnost, která měla velké charisma, vždycky byl nezpochybnitelný šéf ateliéru. Nikdo mu nijak neřekl než Pan šéf.“

Obchodní středisko Ještěd, inspirace

„Ta koncepce na obchodní středisko Ještěd vznikala v konci 60. let, v období naděje a optimismu. Pro nás to vlastně byla první léta, kdy jsme mohli vycestovat ven a stýkat se s něčím, co jsme dřív neznali. Taky jsme v Liberci udělali sympozium mladých architektů, seznámili jsme se se zahraničními partami a hodně jsme se skamarádili s Angličany. Já jsem samozřejmě mohl vyjet ven, vyhráli jsme soutěž na scénář na Československý pavilon na EXPO v Montrealu. Každý druhý pavilon tam byl obložený kortenem, ale i při tom tam byl i habitat - a habitat je vlastně taky strukturalistická architektura, takže to taky na mě trochu působilo.

Obchodní středisko Ještěd bylo založené v místě, kde se protínaly tři tradiční pěší trasy. To jsme chtěli zachovat, nechťeli jsme tam stavět vysoký barák. Pokusili jsme se vytvořit labyrintický prostor, a to tím, že byl protkaný pasážemi. Šlo o místo, kde se lidi mohli potkat a taky setrvat. Všechno byly impulsy k tomu, že se vlastně narodil takovýto zvláštní dům. Bylo to umožněné tím, že to nebyl obchodní dům, bylo to nákupní středisko deseti různých uživatelů na sobě naprosto nezávislých. Barák byl členitý a přes některé části, kde byly terasy, když jste stáli opodál, bylo vidět horský hotel a vysílač na Ještědu.

Barevnost - to byla zrovna jedna z věcí, kde jsme se s Karlem neshodli. Koncepci jsem dělal já, protože Karel dělal Ještěd. Pak přišla soutěž na Máj, my jsme ji vyhráli, tak jsem se odstěhoval do Prahy - a to je těžké vést barák. Domluvili jsme se na tom, že stavbu obchodního střediska povede Karel, a já jsem samozřejmě jako autor měl do toho co mluvit. Ale ne ve všem jsme se vždycky shodli. Pokud jde o plášť, o tu barevnost, tak to byl jeden z okamžiků našich vzájemných sporů. Karel si představoval, že by se to mělo obložit jenom keramikou, čili bez kortenu.

Oranžový obklad byl pro to, protože ta spodní část Liberce byla smutná křížovátka, a proto jsem chtěl, aby se tam rozsvítila nějaká barva a ne aby tam byl zase nějaký šedivý barák. To bylo úplně něco jiného, že to bylo zrzavo oranžový. Taky mnoha lidem se to nelíbilo, bláznivý barák.“

Bourání obchodního střediska

„Prostě baráky se staví a baráky se bourají, což je úplně normální a vždycky je

důležitý, proč se staví a proč se bourají. Tady v tom případě, ten důvod, proč se to zbouralo, mně nepřipadá příliš závažný. Když uživatelé ten barák kupovali, tak už věděli, co kupují. Oni si ale kupovali místo a kupovali si obrat. Postupně jim přestávalo zřejmě vyhovovat a začali koncipovat obří záměr, který tam dneska je, to je OC Forum.

Rozhodli se, že obchodní středisko nezařadí, což je zvláštní, protože Jákobův dům, co je vedle, je zařazen, a obchodní středisko Ještěd zařazené nebylo. Z důvodů jakých, to doopravdy nevím. Mě samozřejmě bourání neskolilo. My jsme doopravdy v centru města chtěli vytvořit prostor, který by nabízel příležitost k pospolitosti. V centru města by se lidi měli stýkat, měli by mít tu možnost, popřípadě pobýt a tak dále. Takže jestli tohle pan Kousal přirovnává k periférii, tak je to jeho problém, můj pocit to není. A to, že ten dům mohl mít jinou formu? Samozřejmě mohl.

Žijící architekti by se měli zdržovat v kritice práce svých kolegů. Jistě ale chápete, že nejsem nadšený OC Forum. Je pravda, že se nepovedlo, ale nechtěl bych to dál rozebírat. Mohu-li soudit z velkého množství protestů proti bourání, ať už šlo o odbornou veřejnost nebo o laickou veřejnost, tak si myslím, že dům už byl přijat a byl součástí města. Bohužel znám jen názory mých přátel, to jsou většinou lidi tak trošku spojený s profesí. Samozřejmě změnu odsuzují, ale to nelze vykládat za obecný názor.“

Horský hotel a vysílač Ještěd

„Zadání bylo na dva domy na kopci, jeden měl sloužit technice a druhý měl být hotel a restaurace. Karel Hubáček udělal jeden dům s tvarem, který završoval kopec. Sláva vlasti, že v Liberci vznikly takové podmínky a ta šance hory a neštěstí, že to vyhořelo, se daly dohromady a vznikla stavba století.

Čím je horský hotel a vysílač na Ještědu starší, tím na mě více působí. Je to tím, jak stárnu, jak víc věcí zvažuju. Je to mimořádná práce, mimořádně zdařilá. Pokud jde o interiéry, tak už tam bylo tehdy pro mě hůř pochopitelné napětí mezi hodně technicisticky pojatou budovou a takovým tradičním interiérem. Když mluvím s nějakými návštěvníky ze zahraničí, myslím teďka špičkové architekty, tak všichni říkají, že je to na tom bezvadný, že kontrast tam je prostě příjemný. Člověk nevleze do nějakého moderního technologického interiéru, kde by seděl na nějakých plastických hmotách. To mi vždycky přišlo trochu zvláštní, ale bral jsem to, chápu to.

O aktivitě sdružení Ještěd 73 vím. Zaplať pámbůh, že to je, ale jde o to, aby to nesklouzlo někam do takového záplatování, a proto jsme vyvolali už několik jednání na úrovni krajského úřadu, státního památkového ústavu a s novým vedením Komunikací. Aby se ta koncepce celkové obnovy začala brát vážně a aby se podle ní postupovalo. Mělo by se postupovat rozumně, cílevědomě.“

10.2. Prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.

Rostislav Švácha je respektovaným českým historikem moderní architektury a publicistou, který významně přispívá k šíření dobrého jména české architektury ve světě. Platí to jak pro jeho výklad meziválečné architektury, tak pro reflexi tvorby současné. V jeho analýzách architektury se vždy výrazně uplatňuje pronikavá interpretace díla v širších kulturně-sociálních souvislostech i jeho jasný názor na poslání architektury.

Karel Hubáček a SIAL

„Já jsem napřed znal věž na Ještědu, ale jelikož jsem studoval dějiny umění, tak jsem věděl, že k architektonickému dílu patří také nějaký autor. Časem jsem se začal zajímat i o osobnost Hubáčkovu. Když jsem dokončil studia, tehdy jsem se začal zajímat o poválečnou architekturu, a to konkrétně o manželskou dvojici Jana a Aleny Šrámkových a porovnával jsem jejich tvorbu s tím, co dělali ostatní přední architekti. Takže jsem se k Hubáčkovi jednou dostat musel.

S Hubáčkem osobně jsem se seznámil asi až v roce 1988, dostal jsem za úkol napsat o něm článek do časopisu Architektura ČSR, to bylo už před sametovou revolucí, on byl persona on grata. Ono se o něm moc psát nesmělo, ale já jsem kupodivu dostal úkol, tak jsem se s ním setkal, a myslím si, že jsme si aspoň trochu porozuměli.

Když jsem se začal zajímat o poválečnou architekturu, uvědomil jsem si, že několik málo českých architektů nebo ateliérů produkuje na evropské úrovni, byli to Šrámkovi, z té starší generace Karel Filsak nebo nakonec i Karel Prager a SIAL. Bylo jasné, že tvorba SIALu má prostě evropskou nebo světovou úroveň, že dokáže při všech špatných podmínkách, v kterých tehdy architekti pracovali, udržet krok se světem. Bylo

zřejmě už z věže na Ještědu, že to je pozoruhodná stavba. I obchodní středisko Ještěd dole v Liberci a obzvlášť pražský Máj byly architektury, nebojím se říci, světové úrovně. On se o ně tehdy vážně svět zajímal, stavby byly publikované v hodně prestižních architektonických časopisech nebo v knihách o současné světové architektuře.“

Horský hotel a vysílač Ještěd

„Já jsem o prázdninách někdy jezdil na brigády s jedním mým přítelem. Jednou jsme vzali brigádu v Jablonci, to bylo brzo po otevření té věže na Ještědu. Vydali jsme se tam tramvají, a to si pamatuju dodnes živě, jak se ten Ještěd začal objevovat na kopci a jak dodělává horu, to je něco tak úžasného. To se málokdy stane, že když vsadíte stavbu do přírody, že stavba přírodě a krajině ještě pomůže a v tomhle případě se to stalo.“

Obchodní středisko Ještěd

„Poprvé jsem viděl obchodní středisko Ještěd, myslím, že to bylo ve stejnou chvíli po návštěvě čerstvě otevřené restaurace nahoře na Ještědu. Sjeli jsme lanovkou dolů a procházeli jsme se po Liberci. První dojmy byly takové smíšenější ve srovnání s věží. Architektonické hodnoty obchodního střediska jsem si začal uvědomovat až později, když jsem se začal víc specializovat na poválečnou architekturu. Když to zasadíte do nějakého světového kontextu, tak se ty hodnoty vyjeví.“

Bourání obchodního střediska

„Já si uvědomuju, že tam byl problém, protože obchodní středisko bylo projektované asi pro deset nebo ještě víc různých uživatelů, a to vedlo k drobení vnitřního prostoru. Dnešní nákupní střediska potřebují jeden velký prostor a hotovo. Problém tu byl, ale zdali to byl neřešitelný problém, tak s tím bych rozhodně polemizoval. Při větší snaze to byl problém řešitelný - a vysoká architektonická hodnota obchodního střediska, kterou opravdu máte doloženou zájmem západních historiků architektury, západní kritické scény, si o řešení přímo říká. Podle mého názoru by se nemělo dovolit, aby se takováto stavba demolovala.

My kvalitních, opravdu kvalitních špičkových staveb z poválečné éry nemáme mnoho, a když vybereme jednu z těch nejzajímavějších a zbouráme ji, tak je to hloupost. Kulturní zločin. Myslím si, že to byl řešitelný problém s rozdrobeností vnitřního prostoru, nemluvě o tom, co nahradilo tu stavbu. Přece bychom měli držet pravidlo, když nedej bože nějakou stavbu zbouráme, tak za ní má vzniknout vyšší hodnota. To se v tomto případě rozhodně nestalo. Velmi zajímavou stavbu nahradila banální stavba, podle mého názoru. Myslím si, že by se vůbec měl Liberec zamyslet víc nad svojí architektonickou politikou, protože tam vznikla taková celostátní kuriozita, že celý střed města je přecpaný obchodními centry, to vůbec nechápu, myslím si, že je to pro Liberec tragédie.

Podle mě centrum města má plnit i jiné funkce, ne jen obchodní, má plnit i společenské funkce a kulturní funkce. Aby tam lidi nechodili za jiným účelem než za nakupováním, mi nepřipadá správné.

Liberec je velmi komplikované město, to už Jan Neruda v 19. století o tom napsal fejeton, že Liberec se nikdy nestane krásným. Pro Liberec je velmi charakteristická roztroušená zástavba. Já bych řekl, že to obchodní středisko Ještěd spíš tak chytře reagovalo na roztroušenost původní staré zástavby, Kousalovo obchodní centrum nahrazuje vlastně něčím jiným, takovým ne moc podařeným pokusem o kompaktnější město. Já prostě s tímhle vývojem spokojený nejsem.

Když se začalo mluvit o možnosti demolice obchodního centra, tak se přímo na půdě Liberce zrodily občanské iniciativy, které s tím chtěly bojovat, které chtěly obchodní centrum zachránit. Byla skupina lidí, co se o to snažila a která to pak nesla tragicky. Vedení města se zachovalo hrozným způsobem, tehdejší primátor Kittner řekl, že s občany diskutovat nebude, že debata končí. Vezměte si - pro špičkového městského politika takovéto chování, to je přece nemožné.“

Lokality obou staveb

„Věž na Ještědu stojí v krajinném prostředí. Je zajímavé, že v Liberci se to vždýcky ctilo, že stavba má souznít s krajinou. Já bych řekl, že obchodní centrum Ještěd to mělo těžší. Tam zástavba nevytvářela kontext, na jaký se snadno odpovídá. Byla opravdu hodně roztráštěná, autoři se spíše snažili chytře reagovat na tu roztráštěnost, podle mě. Vystihli charakter toho místa a myslím si, že to udělali úspěšně, že to byla opravdu hodnotná stavba. To, co ji nahradilo, to hodnotná architektura není. Uvidíte, že za chvíli to zbourají taky.

Já jsem se angažoval při prohlášení horského hotelu a vysílače Ještěd za památku. Psal jsem návrh na prohlášení za kulturní památku. Pak přišla fáze národní kulturní památky, a teď se uvažuje teda o tom, zdali by to nemohla také být i památka UNESCO, za tím účelem se ale musí zrekonstruovat interiér. Bohužel byly interiéry poškozeny v 80. letech, tak se to začalo dávat dohromady - a aktivity sdružení Ještěd 73, tak ty jsou jediné vítané. To je správná věc. Já si nemyslím, že by Ještěd přitahoval málo lidí, ten provoz na Ještědu je veliký.“

10.3. Prof. Ing. arch. Akad. arch. Jiří Suchomel

Je jednou z nejaktivnějších a nejvýznamnějších osobností současné liberecké architektury. V letech 1969-90 působil v ateliéru Sial (později ateliér 2 Stavoprojektu), začátkem 90. let se stal jeho ředitelem. V roce 1993 se habilitoval na docenta, o rok později spoluzakládá Fakultu architektury na Technické univerzitě v Liberci, kde se stal také prvním děkanem a kde vyučuje dodnes. Roku 2000 byl jmenován profesorem na VŠUP v Praze. Kromě jiného vede architektonickou kancelář FUA TUL. Na obchodním středisku Ještěd navrhoval podhledy, interiér pasáží a informační systém.

Karel Hubáček:

„Pochopitelně se mi vybaví, když za námi chodil na Jedlovou, aby si trochu psychicky odpočal od standardní zátěže. Potom ho vnímám zničeného v různých situacích, které přinášela komunistická doba.

Všichni ho vnímají jako autora Ještědu, to je velice správně, ale jeho význam byl větší. Protože vlastně Sial byl jedno z mála míst, která se dokázala vymknout z šedi normalizační, komunistický. A to si myslím, že bylo něco, co dělalo Liberec zajímavým. Já sem chtěl říct, že toho Hubáček udělal víc, než se čeká od architekta, kromě toho, že tady postavil víc staveb po Liberci. Dokázal sem přitáhnout další lidi a dokázal jim poskytnout podmínky k práci. To jsou podle mě vlastně přinejmenším srovnatelné kvality s tou architektonickou projektovou realizační činností.

Měl jistý význam takový otcovský autority, nezpochybnitelný autority. Byl náš guru odborný i lidský. Člověk, který je pro nás velice důležitý - a to dokazoval v každodenní činnosti. Takže když se rozhodl, že už toho má dost, že z vedení kanceláře

odejde, mě jednoho dne zaskočil, že si vyhlídl, abych to po něm převzal. Dva roky do mě mluvil a já jsem to tvrdě odmítal. A potom na mě dělal svoje krásný tmavohnědý oči a říkal: Musíš, musíte, kluci, nesmíte tu kancelář nechat padnout, musíte prostě se starat. No tak jsem se staral. Co mě přišlo charakteristický pro Sial a co nás všechny oslovovalo, byla neuvěřitelná energie, s jakou se lidi vyrovnávali s realitou. Stavěli věž na Ještědu a navrhovali obchodní dům v Liberci. Tím, co dělali, naprosto vykračovali z řady běžné produkce velkých projektových organizací, který tenkrát byly typický, snažili se uchopit téma architektura z více stran. Sial Hubáčkův vždycky bojoval s okolím. Tedy od doby, když co já jsem přišel, byla politická situace mizerná a ta léta hrozil vždycky zánik kanceláře s tím, že bude rozpuštěna a lidi budou rozptýlený někam jinam. Tomu se Hubáček snažil vždycky zabránit. A měl jako zbraň vždycky nějaký velký projekt, velkou práci, která udržovala důvod pro zachování existence téhle kanceláře. A to byla bezpochyby věž Ještěd, na tom byla kancelář založená. Po něm to byl právě obchodní dům, tenkrát se to mu říkalo středisko.“

Obchodní středisko Ještěd

„To byly moje první dotyky s realitou, když se zrealizoval podhled toho obchodního střediska, asi tuším za 3 miliony Kč, tak jsem měl vlastně první realizaci, úsměvnou věc.

Přišel Hubáček a řekl: „Kluci, vy se tady moc flákáte a musíte dělat něco pořádného.“ A vybral si tenkrát asi tři z nás - mě, Václava Králíčka, Dalibora Vokáče, Brixu, Přikryla. Vybral takový jednotlivý kusy z toho domu, který byl tak jako tak sestava, skládáčka hmot i z funkcí a koneckonců i z architektury a přidělil nám úkoly. Já jsem dostal za úkol vyřešení podhledů, řešil jsem interiér pasáží a zabýval jsem se dohromady s dalšími lidmi informačním systémem.

Obchodní středisko Ještěd bylo významné pro Liberec v několika rovinách. Za prvé to byl první jakž takž fungující obchodní dům pro liberecké obyvatelstvo, které bylo lačný něco takového mít a používat. Mělo to i význam pro tvář města, tahle strukturalistická stavba, kterou si vymyslel Miroslav Masák a Karel Hubáček mu ji nakonec postavil, si kladla za cíl možná naivně se postavit k urbanizmu a rozvoji města. Trošku netradičním způsobem. Na místo respektování jakýchsi městských bloků a klasického způsobu zástavby, předpokládala rozvoj jakési struktury, která se měla rozrůstat od toho obchodního střediska dál. To bylo něco, byl to řídký úkaz nejen v ČR, ale i v Evropě.“

Bourání

„Já jsem byl a jsem hluboce přesvědčený, že rozvoj dnešního dolního centra mohl proběhnout víceméně v tom samém objemu, ne ve stejném charakteru, ale ve stejném objemu. Kdyby se to obchodní středisko nezbořilo, kdyby se zachovalo. Jeho tvarová prostorová roztříštěnost neodpovídala potřebám uživatele typu Tesca nebo K-martu. Byla by bývala použitelná pro jiné účely, zčásti komerční, zčásti možná nekomerční. Ale to by bývala byla nutná vůle a pochopení ze strany politiků, ze strany

města a kraje, ale tohle byly instituce, které podpořily úsilí majitele domu o zbourání.

Já jsem tehdy podával dvakrát žádost na ministerstvo kultury o záchranu a zapsání jako památky. Tahle žádost byla vždycky podpořena odbornou komisí památkářskou ministerstva kultury. Tak politici, v čele s tehdejšími ministry kultury Jandákem, rozhodli, že je správné vyhovět majiteli a lokálním politikům, a dům zbořit.

Myslím si, že je vždy dobré zvážit, co vlastně bourání přináší. Ve chvíli, když něco bourám, tak bych měl zvažovat, co je náhrada a co bude zásah k tomu lepšímu. Doktoři mají takovou zřejmě z antiky formulovanou výzvu: Při zacházení s pacientem je hlavní neškodit. Já si myslím, že v architektuře to platí taky. Pochopitelně, kdo posoudí, co je škodit a neškodit? Já vím, to jsou otevřené a obtížně diskutované věci, ale ta diskuze by se měla vést vždycky.

Co jsou to potřeby? Potřeby jsou dneska uměle definované a vyvolávané marketingem a lidmi, který hodlají na uspokojování potřeb vydělávat. To není pravda, že to, co je vydáváno za obecnou potřebu, vychází spontánně z konzumentů, konzumenti jsou masírováni neuvěřitelným způsobem. Tady byla unikátní budova a otázka byla: Je využitelná, nebo není využitelná? Pokud se všechno řeší přes profit, a chápu, že obchodní řetězce jiná kritéria nemají, tak jsme tam, kde jsme. Jediný, co se tak mohlo respektovat, bylo zachování průhledu na Ještěd. Ta hmota tak nebo tak různě členitá mohla být více členitější a průhled jaký tam byl a na jaký byli Liberečáci zvyklí, mohl být více respektován.

Mě to štěstím nenaplnuje. Já vím, že architekt Radim Kousal jeden čas hledal argumenty pro zbourání. Nazval starý obchodní středisko periferní architekturou. Já si myslím, že to, co tam stojí teď, je více perifernější. Ale to je věc asi na nějakou polemiku, kterou bych neměl vést já s Kousalem, ale měli by to vést nezávislí kunsthistorici. Jestli se postavíte na ulici a budete zpovídat kolemjdoucí, tak odpovědi k architektuře, prostředí města, obrazu města, odpovědi stěží dostanete. Je mi to líto, ale tak se nemůžete bavit běžnou namátkou s vybranou populací, ale s odborníky. Pořád je nějaká vrstva lidí, kteří vzpomínají na ten rezatý a oranžový dům, který byl trochu strašidlo, ale kuriózní strašidlo.“

Horský vysílač a hotel Ještěd

„Je zcela mimo diskusi. Fenomenální stavba, která má dopad nejen na Liberec a jeho nejbližší okolí, ale je významná v souvislostech celé České republiky a troufám si říct, že i ve větších souvislostech. Ten dům dodneška je ohromující zážitek, navzdory tomu, že je doba o 30 – 40 let dál, než by odpovídalo tomu prostředí, ze kterého ten návrh vznikl. Je v tom velká míra nostalgie, protože na to koukáme s odstupem, už je to retro, tenkrát to bylo živý. Ještěd se zdá být, a myslím si, že právem, něco nadčasového. Myslím si, že hlavní výzvou je ho zachovat.“

10.4. Akad. arch. Otakar Binar:

Působil v libereckém Stavoprojektu, poté v ateliéru SIAL. Byl blízkým spolupracovníkem Karla Hubáčka. Na horském hotelu a vysílači Ještěd navrhoval celý design itineráře, podílel se a také postavil mnohé stavby jako např. Výstavní trhy.

Karel Hubáček a SIAL

„Já si v letech, kterých jsem se dožil, zpětně uvědomuji, že je nesmírně důležité, koho jste v životě potkal, s kým jste se seznámil. Samozřejmě pokud to jsou schopný a dobří lidi, tak vás to nesmírně obohatí - a to byl vlastně pro mě architekt Karel Hubáček, báječný člověk. Od samého začátku jsem si ho nesmírně vážil, a nebyl jsem sám. Dokázal v ateliéru vytvořit takovou báječnou atmosféru a zapojit nás do děje celého ateliéru. My jsme si ho všichni vážili a nikdo si nedovolil mu ani tykat.

Dokonce vznikla i situace trapná, z dnešního pohledu směšná. Já sem kreslil Krajský sekretariát KSČ v Český Lípě, a to jsem musel jezdit do Prahy, kde se každá změna projednávala. Poprvé se mnou jel Hubáček. Tam se prostě mluvilo a já jsem Hubáčka oslovil, řekl jsem mu před těmi straníky Pane šéf, to byste nevěřili, jak všem spadla brada. Jak je možný, že nějaký venkovan oslovuje svého šéfa místo soudruhu Pan šéf. Pro mě to byla, a nejen pro mě, ale pro celý kolektiv, úplně běžná věc. Dodnes si ho nesmírně vážím a děkuji mu, že ovlivnil celý můj produktivní věk.“

Návrh, inspirace

„Hubáček samozřejmě projektoval a zároveň vedl ateliér. Vedl ateliér velice svědomitě, věděl o každé zakázce, sledoval ji, proto musel i cestovat. On na tu část projekce, na grafickou, neměl moc času. Takže já sem mu kreslil všechny jeho obrázky a perspektivy a kreslil interiér. Vlastně jak projekt postupoval, tak jsem se dostával dál a dál.

Výběr zařízení byl mizivý, nebylo nic. Vlastně se v té době moc hotelů nebo

takových zařízení nestavělo. Ani nebyla potřeba, byla potřeba spíš pro zařízení domácnosti. Interiér měl odpovídat technologii, která byla na objekt na Ještědu navržena. Tady nebyla ta technologie klasická, tady se nezdilo, všechno byl kov, sklo a tak dále. Takže jsem došel k závěru, že by z toho měla vycházet základna materiálová.

Pokud to bylo dřevo, tak jsem se snažil potlačit jeho strukturu, jeho charakteristické vlastnosti, a proto povrchy jsou tmavý. Interiér je založen na kontrastu černá a bílá.

Ono to navrhování a zhotovení nebylo skutečně jednoduché v ničem. Vztahy mezi režimem (smích) nebyly dobré, ale nám se to zdálo normální. Protože normální člověk nemohl být komunismem nadšený, to vyplývá z logiky.“

Horský hotel a vysílač Ještěd

„Já si samozřejmě ještě pamatuju na vyprávění rodičů - oni bydleli v první republice v Liberci. Otec byl zaměstnanec dráhy a byl do Liberce přeložený. Vím jenom, že rodiče vzpomínali, že se na Ještěd chodilo tehda ještě pěšky. Byl jsem z Liberce nadšený, od samého začátku byl ten Ještěd pro mě viditelný.

Vztah k horskému hotelu a vysílači Ještěd mám pochopitelně velice vřelý a vážím si všech, kteří o návrat do původního stavu usilují. Ty věci vznikaly za určitých potíží, ať už objektivních nebo subjektivních. V té době se kreslilo velké množství studií a ne vše se dotáhlo do realizace. Co se dotáhlo do realizace, nutilo vyvinout velké úsilí. Mnoho toho úsilí přišlo vniveč, protože pavilon A se zboural, hotel v Teplicích se zboural, obchodní středisko Ještěd v Liberci se zbouralo. Když se projevuje snaha o návrat interiéru, mám z toho radost.“

Soukenné náměstí, Obchodní středisko Ještěd

„Já si myslím, že situace, která je ve středu dolního centra města Liberce, pramení z neznalosti. Po sametové revoluci se najednou ukázaly obrovské možnosti. Přišly nadnárodní obchodní společnosti a nabízely široký sortiment, všichni z toho byli nadšený. Mnohdy ani orgány jako Městský úřad, který má určitá! oddělení, který se zabývá obchodem, kde by měli být lidi vzdělaní a měli by vědět, že Liberec má sto tisíc obyvatel, spádové obce atd. Kolik peněz mohou ty rodiny utratit? To se dá nějakým způsobem odhadnout a podle toho má být i úměrná plocha obchodní, tak tohle všechno se podcenilo.

To se projevilo dnes, že ty plochy jsou opravdu mnohokrát větší, než je potřeba. Všichni musí do těchto obrovských obchodních domů, které jsou neúměrné. Třeba Forum je, podle mě, nepřehledný, to nepatří do města. Ten bývalý obchodní dům měl pasáže. Dneska ten obchodní dům zabírá obrovskou plochu, opravdu obrovskou plochu – a navíc nepřehlednou. Nechci být kritikem té architektury, ale mně se ta architektura nelíbí.“

10.5. BcA. Jiří Jiroutek

Fotograf a autor, který vydal publikaci se jménem Fenomén Ještěd.

Karel Hubáček

„Když vzpomenu na architekta Karla Hubáčka, tak si vybavím nadšení, jeho rozzářené oči a schopnost strhnout kolektiv pro dobrou věc. My jsme se poznali přes pana architekta Otakara Binara. Byl jsem pozvaný na jejich posezení, tam jsme se tedy poznali a pak jsme se setkávali častěji. Jednak na jejich setkání, kde se scházeli společně z bývalé školky, a jednak jsem ho navštěvoval soukromě doma. Byl samozřejmě rád, že téma někdo otevřel, že se tomu někdo věnuje a že to někoho zajímá. Byl nadšený a maximálně mi vycházel vstříc. Jak on, tak jeho paní - a vlastně všichni, co se na tom podíleli, které jsem oslovil.“

Horský hotel a vysílač na Ještědu

„Ještěd byla úplně první věc, kterou jsem viděl, když jsem přijel do Liberce. To bylo někdy v roce '84 na podzim, kdy nalevo zářily barvami Jizerské hory a napravo svítila raketa Ještědu. Tak to mě uchvátilo. Když jsem začal fotografovat, tak co jiného v Liberci fotografovat než Ještěd?“

Liberečáci, nebo lidi, kteří v Liberci dlouho žijí, tak Ještěd vnímají jako věc, která je tady od pradávna. Ráno se probudí, Ještěd stojí, večer jdou spát, Ještěd stojí. Mně to přišlo, že je to naprosto unikátní věc - a čím víc jsem se o tom dozvídal, tím víc jsem vstřebával um a dokonalost, kterou tam lidi, kteří se na tom podíleli, do toho dali. Přišlo mi líto, že se o té stavbě tak málo ví. Spousta lidí třeba na Ještědu nikdy nebyla, přestože tady spoustu let žijí.

Jsou tam věci, které jsou více nebo méně řemeslné. Úžasné je právě to, že

žádná věc se neopakuje nikde jinde na světě. Ať se podíváte na kliky dveří, věšáky, madlo zábradlí, keramické obklady, prostě všechno, na co si vzpomenete. Hubáček dovedl vytvořit takovou atmosféru, že ty věci mohly vzniknout, jedinečný věci. Je to unikát.“

Vnímání vysílače

„Věřím, že vnímání stavby a nahlížení na stavbu se neustále lepší, snad malinko pomohl i můj projekt. Když jsem opravdu mluvil se spoustou Liberečanů, kteří říkají, že vůbec netušíli, co tam je, jaký tam je poklad a jak je to dokonalý. Pokud mi kdykoliv přijede jakákoliv návštěva, jak místní, zahraniční, tak samozřejmě první cesta vede na Ještěd. Všichni jsou uneseni a všichni to vnímají tak, že ano, je to památka, tak je jasný, že třeba není úplně ve stoprocentním stavu. Všichni se ptají, jestli se nějakým způsobem bude zachraňovat a obnovovat?

Je to moje největší přání, aby se z Ještědu stal designový hotel, kam lidi budou jezdit a budou čekat ve frontě – tak, jak tomu bylo dříve při otevření. Budou stát ve frontě, aby si mohli sednout v tom designovém hotelu na repliku původní židle, a napijí se ze šálku, který bude replikou původního šálku, to si myslím, že je to, co ty lidi přitáhne.“

Kniha Fenomén Ještěd

„Říkal jsem si, že je potřeba to trochu provětrat a dát lidem najevo, jaký skvost a hlavně jakou výjimečnou stavbu na kopci mají, na co se denně dívají. Seznámil jsem se s žijícími autory a s lidmi, kteří se na stavbě podíleli. Potom vznikla výstava velkého rozsahu, kde jsem posbíral i třeba zbytky původního nádobí a nechal jsem vyrobit repliky nábytku. Kniha vlastně vznikla původně jako katalog k výstavě. Vynořují se další a další informace, protože jsou pamětníci, jsou dědici fotoarchivu, posílají mi fotografie, upozorňují mě. Já to dál sleduju, dál si vedu svůj vlastní archív, dál držím palce Ještědu.

Vezměte si, s jakým úsilím a v jaké době ta stavba vznikala, a pak tady byla. Protože jsem fotograf, tak jsem se necítil na to, abych stavbu hodnotil z pohledu architektonického nebo designu. Právě proto jsem se snažil využít co nejvíce pohledu, dopadu na společnost, jak to vnímá úplně běžný občan, jak to vnímá návštěvník z ciziny, jak to vnímají výtvarníci.“

Obchodní středisko Ještěd

„Podle mého názoru se rozhodně obchodní středisko Ještěd mělo zachovat. Problém nebyl ve stavbě jako takové, ale ve schopnosti jí využít. Dneska je to tak, že lidi si představují, že zajedou k obchodáku autem, naloží kufr a odjedou. Ti, kteří Ještěd nechali zbourat, argumentovali tím, že tam to nešlo.

Fungoval podle mého názoru perfektně, byl místem setkávání. Terasy měly sloužit jednak jako komunikační prostor, propojený mezi jednotlivými areály, a současně měl fungovat jako prodejní plocha. Dokonce terasy byly vyhřívané.

Stavba měla být zachována, zakonzervována, měli jsme na ni být pyšní. Ne

každému se musí líbit, ale byla výjimečná - minimálně v evropském měřítku. Samozřejmě v každé době se něco bouralo, něco stavělo, současnost na tom není jinak. Dnes se bohužel hledá jenom pozemek, aby se co nejvíc zastavěl, aby bylo co nejvíc kubíků hmoty, protože na tom všichni co nejvíc vydělají. To není vůči těm dobrým stavbám fér. Respektive OC Forum je stavba, kterou můžu vidět úplně kdekoliv po celém světě. Nemám důvod chodit do takového obchodáku.

Já smutním po starém obchodním středisku, takže jsem si ho připomenul a Liberečanům jsem to také připomněl takovou malou výstavkou, kde jsme zavzpomínali na Ještěd. Když jsme se scházeli u sirek, když jsme chodili na ovar do kotelny, chodili jsme do cukrárny, do korálí dát si grog. Ono to není tak, že by člověk melancholicky vzpomínal na něco, co bylo, co už nebude. To není o našem životě, ten jde pořád dál. Jenže se podle mého názoru zboural dobrý barák, který je už nenávratně pryč. Všechny okolnosti kolem toho, když se rozhodovalo, jak se zboří, nebo nezboří - je minimálně podezřelé, jak rychle to šlo k zemi. Nenahraditelná škoda. Knížku bych udělal nesmírně rád, chtěl bych, aby fenomén Ještěd měl bratříčka. Podklady pro knížku jsou připraveny, ale dnes to je bohužel o tom, že na to nejsou peníze.

Já jsem se dlouho trápil tím, že lidi to zbourání nevnímají. Připadal jsem si trošku jako takový don Quijot, a říkal jsem všem - vždyť ten dům byl hezký, dyť to bylo pěkné, ty keramické obklady a narezavělý stěny, i to, jak jedním koncem se vleze a druhým vyleze. Mě to bavilo, mně se to líbilo, měl jsem tam rád ty terasy.

Ono to není ani tak o té architektuře, ono to vypovídá něco o té společnosti, v jaké žijeme. Určitě byla část lidí, kteří byli proti, bohužel všechno to bylo marné, protože rozhodnutí bylo motivované úplně něčím jiným, než ten dům zachránit.“

10.6. Akad. mal. Karel Wunsch

Výtvarník Karel Wunsch, spjatý s návrhy (nejen) skla a keramiky pro horský hotel a vysílač Ještěd. Mezi lety 1959 – 1969 působil jako interní návrhář Borského skla a později jako výtvarník ve svobodném povolání.

Karel Hubáček:

„Poprvé jsme se s architektem Karlem Hubáčkem potkali někdy v 60. letech. Jak se dělaly každý rok Liberecké výstavní trhy, jeden rok je dělal Hubáčkův ateliér. Já jsem tehdy pracoval v Borském skle, tak jsem tam byl také.

Když se dělal Ještěd, Hubáček chtěl, abych mu udělal zakrytý vchody na záchody formou zrcadla, které jsem poprvé instaloval na Výstavních trzích a také v Naivním divadle v Liberci. Zrcadlo zakrývalo vchod do záchodků, dělal jsem to tak, že se v něm interiér deformuje.“

Navrhování

„Tenkrát byla situace, že norma určovala, jak má být jaká hospoda zařízená. Restaurace byly rozdělené do 4 kategorií. V první kategorii byly bílé ubrusy, bílý porcelán se zlatým ráfkem, křišťálové sklo se zlatým ráfkem. To šlo postupně dolů až ke čtvrté skupině, a to byly umakartové stolky na železných nožičkách natřených černou barvou a lisovaný skleničky.

Ještěd měl být první cenová skupina. Když byl ve hrubé stavbě, byla v Liberci výstava soutěžních návrhů. Po vernisáži jsme seděli a povídali si. Byl jsem mladý, neměl jsem náležitý odstup od kapacit, tak jsem říkal Hubáčkovi, že si myslím, že stavba je krásná, ale když lidé přijdou dovnitř a sednou si ke stolu, tak budou koukat na bílý stůl s normálním nádobím, tak jako ve Zlatém lvu, a tak tam přestanou chodit. Takhle jsem mu to povídal, jak bych si to já představoval, on mě poslouchal, nic neříkal, a pak řekl - no hele, je to zajímavý, jestli jsi schopný to do týdne napsat na jeden list papíru, tak

s tím zajdu za investorem.

Lyžaři tam budou chodit v lyžařském, nebudou se převlíkat, a když to tam bude takhle jako v tom Lvu, tak se tam nebudou cítit dobře. A lidi z Liberce, kteří si budou chtít zajít na pěkný oběd nebo večeři, tak se tam nepotáhnou, když to bude stejný jako ve Lvu. Tam má být takový vybavení, aby ty lidi v tom lyžařském byli v pohodě, ale aby jim bylo jasné, že tam pivo nebude za korunu padesát.

Já jsem v té době hodně četl Junga. Archetypy a kolektivní vědomí, jak máme v těch nejstarších částech mozku zážitky od pračlověka, který nám tam sedí a ovlivňuje naše myšlení. V té době byl Ještěd rozestavěný, byl hotový betonový dřík. Tak jsem si říkal, že je to krásná analogie, protože ten pračlověk, když se chtěl najíst nebo posedět, tak si sedl pod skalní převis - zády k převisu, koukali do krajiny, rozdělali si oheň.

Tak jsem to vzal, že dřík je vlastně také taková skála, a tak jsem se s Binarem domluvil, že to uděláme tak, že nikdo nebude sedět zády k oknům. Tak jsem si vymyslel právě oranžový ubrus, aby to evokovalo ohýnek. Potisk - to mě napadlo, že lidi musejí mít na co koukat, tak jsem si vymyslel potisk s moravským vinobraním. Nádobí mělo být bytelné, aby vydrželo každodenní mytí v myčce na Ještědu. Nejdřív jsem nechal několik věcí za vlastní peníze udělat. Prototypy jsme doma zkoušeli s manželkou. Vzali jsme do provozu jiných hospod jednu sadu mého nádobí, aby se vyzkoušelo v provozu.

Vymyslel jsem podšálky, družstvo nakoupilo vietnamský fík - má tu pozoruhodnou vlastnost, je mastný, odpuzuje vodu, může se strčit do myčky a je lehký, nic neváží, a když položíte hrníček, necinká to o sebe. Bohužel se mi to nepodařilo prosadit. Takže se jich udělalo pár do salonku.

Pak jsem dělal ještě grafiku – dopisní papír, účtenku, jídelní lístek, hotelovou legitimaci, faktury, prostě všechno, propagační tiskoviny. To povlečení jsem vymyslel tak, že původně mělo být bílý, ale pak jsem vymyslel bledě modré a na tom bílé vložky, jako když nalítají oknem vložky sněhu.

Bylo krásné, že mi do toho Karel Hubáček vůbec nemluvil, protože když to bylo přijato a jemu se to líbilo, tak už se o to nestaral. Mně se na něm líbilo, že se nesnažil všechno udělat sám, ale dovedl si vybrat lidi.“

Po otevření do provozu

„Naposled ubrusy byly viděny na Obřím sudu, jak se tam dostaly, to nevím. Hned první den, jak se otevřelo, tak se to začalo ztrácet. Nejvíce se ztrácely hrníčky mokka a malé skleničky. Říkali mi ředitelé, že byli z toho nešťastní. Po třech měsících toho bylo tak málo, že se nádobí dávalo už jen do salonku, ale servírky říkaly, že je to dobré, že není práce s uklízením. Tedy to byla katastrofa, to mě pěkně otrávil, protože jsem si s tím dal takovou práci, stálo mě to rok.“

OC Forum

„Co stojí místo obchodního střediska Ještěd, to jsem ještě neviděl, jezdím jen kolem Plazy, a to tím tedy tu lokalitu dost ucpali.“

10.7. Ing. arch. Radim Kousal

Architekt působící v ateliéru Siadesign, tvůrce obchodního centra Forum na Soukenném náměstí. V minulosti byl kolegou a spolupracovníkem architekta Karla Hubáčka.

Karel Hubáček

„Architekta Karla Hubáčka znám z dob studií, když dokončil horský hotel a vysílač Ještěd. Pak jsem nastoupil do Stavoprojektu, takže jsem ho na řadě projektů potkal při nějakých diskuzích a oponenturách. Pak jsem se samozřejmě stal po revoluci v novodobém Sialu jeho partnerem. Vzpomínám na něj jako na skvělého člověka, na profesionála, který architektuře rozuměl.“

Obchodní středisko Ještěd

„Co se týká obchodního střediska Ještěd, že už neexistuje, no tak to sehrálo svou historickou roli toho krátkodobého typologického objektu obchodního centra. Jistěže to byla zajímavá stavba.

V každém případě to byla nekontextuální stavba, to ať se historici a teoretici přou jakkoliv. Tady v centru města vlastně byl dům, který neměl jedinou výlohu ven a neměl dokonce ani výlohy do pasáží. Byly minimální, byly tam jenom vstupy, tam jste chodil podle kachlíků. Samozřejmě to přitahovalo takový trošku sociální, nebo asociální skupiny, které tam přežívaly i přes noc a tak dále. No a pak to neodpovídalo moderním způsobům prodeje.“

Obchodní Centrum Forum, inspirace

„Obchodní centrum Forum byla zakázka, práce na objednávku. Obchodní centrum v centru je správně a přineslo život speciálně v Liberci, kde to prostředí před tím, než tam bylo postaveno OC Forum, vlastně byla jedna z největších periferií v České republice v centru města. Když tam stálo obchodní středisko Ještěd, mělo všechny

atributy periferie. Neobdělávané pozemky, náletové dřeviny, plevel, vyšlapané cestičky neudržívanou krajinou, dá se říci plechová fasáda, která byla bez výloh. Fotografie z té doby nebo kdo si to pamatuje, to bylo tristní, to lidi zírali, co tam je (smích).

Samozřejmě, budova byla soukromý majetek obchodní společnosti, která provozuje obchod Teska, takže si s ní naložila, jak chtěla. Obchodní středisko mělo v té době, když se zbouralo, třicet pět let. To znamená, že bylo na vrcholu svého užití, muselo by se totálně přestavět, zvýšit patro, dejme tomu, o metr osmdesát, to znamená zbourat a postavit znova. Já se k tomu bourání nechci nějak vyjadřovat. Byla to nutnost, tak se zbouralo a postavilo se něco jiného. Samozřejmě v době, kdy se obchodní středisko Ještěd stavělo, tak došlo k daleko razantnějšímu zásahu do městské rostlé struktury. Teděka se zboural v podstatě jeden dům, který tam byl v 70. letech a na začátku osmdesátých let postaven a jakási jako pieta tam zůstal Jákobův dům, klasicistní budova.

Inspirovalo nás, že stavíme v centru města. Obchodní centrum má různá svá vlastní měřítka, do Soukenného náměstí to má nejmonumentálnější formu, navazuje na prvorepublikovou zástavbu od Foehra, Karfíka a Lehmana. Liberec má v určité části města metropolitní měřítka, to je v podstatě celkové náměstí. Když si vezmete Dunaj od Foehra nebo Nisu, tak to jsou vlastně měřítka, která patří do Prahy, do Vídně nebo do Paříže. Na tohle jsme navázali a to náměstí jsme uzavřeli do nějakého čtverce. Místo dolního centra bylo vybráno proto, protože to bylo nejlepší místo pro obchodní centrum typu intercity. A proč je tak velký? Protože to tak klient chtěl, ten pozemek byl takhle velký.

Lidi novou stavbu akceptovali, samozřejmě po nějakých mediálních kampaních, kdy se toho chytli politici a někteří frustrovaní architekti, tak samozřejmě to mělo negativní obraz.

Nikdy nebylo vidět z dolního ústí ulice Pražská na vrchol Ještědu. Bylo vidět, jak se ulice lomí v dolní části. Asi v dolní třetině, jenom z levé strany, když jste stál u baráku, tak bylo zahlédnutelný, ještě když stálo obchodní středisko Ještěd. Samozřejmě nejlíp bylo vidět na Ještěd z Pražské ulice, když byl zbouraný obchodník Ještěd, to bylo vidět krásně, to bylo vidět celé pohoří. Takže samozřejmě tím, že tam není vidět, to má nějakou výšku ta budova. Na hřeben Ještědu je vidět, z určité fáze cesty Pražské ulice je vidět. To znamená, ten kontakt s okolní krajinou tam je, když to někdo hledá.

Myslím si, že je to jedno z povedených intercity center. Z hlediska architektonického, z hlediska měřítka, urbanistického prostoru, že to běžný laik a divák akceptuje.

Ta konzumace tady existuje té architektury, ať chceme nebo ne. Lidi ji musí konzumovat. Konzumují atmosféru, konzumují prostředí. Samozřejmě investoři s tímhle umí velmi dobře pracovat. Je to třeba volba barev, volba dimenze prostoru pasáží, obchodních ulic, vstupů. Když architekti před těmi třiceti, čtyřiceti lety mysleli,

že umí vytvořit sociálně zajímavé prostředí, tak to byly v podstatě naivnosti, oproti tomu, jak to je propracovaný teďka. Já si myslím, že lidi to přijímají zcela kvalitně. Nepředpokládám, že když tam mezi původním obchodním domem Ještěd později Teskem a Anahofem byla volná planina, že se tam lidi rádi vraceli nebo že tam z nějakých důvodů šli. Myslím si, že celé dolní centrum se teďka daleko více díky Foru zabydlilo a přitáhlo to tam více lidí.“

Horský hotel a vysílač Ještěd

„První vzpomínku na horský hotel a vysílač Ještěd mám z doby, když si pamatuju ještě starou siluetu Ještědu. Když jsem chodil na střední školu sem do Liberce, se stavěl Ještěd. Rostla tam šíleně dlouho rozestavěná věžatá konstrukce, kde byl vybetonovaný dřík a jednotlivé stropy na to navěšené. Jednak to byla určitá nadčasová architektura. Ten facelif vnější je daleko zajímavější, daleko dopracovanější a daleko nadčasovější než třeba interiér, i když interiér se to snažil dohnat, ale to umění to absolutně nestihlo. Tam ty tepaný dveře romantický tomu absolutně neodpovídají.

Interiér ještě od toho Binara v podstatě jako by se snažil dosáhnout úrovně té vlastní architektury a exteriérového designu. Pak ostatní věci doplňkové, i když to byla díla, která odpovídala své době, ale neměla tu nadčasovost, jakou měl ten exteriér. Protože exteriér má jednu fantastickou vlastnost, on je v harmonii a v kontrastu zároveň s přírodou.

To je dílo, které je významné a které přetrvá, doufejme, věky. Samozřejmě takovou tu luxusnost toho hotelu a výjimečnost měl asi v té současné době, v té konečné teď to asi ztrácí.“

10.8. SAON

Umělec, street-artér, architektonický nadšenec. Věnuje se architektuře, prozkoumává místa, která nejsou většinou veřejnosti přístupná, nebo už jsou zcela zapomenutá. Jeho průzkum, ale i cit k architektuře jsem se pokusil zachytit.

Obchodní středisko Ještěd

„Do obchodního střediska Ještěd jsem chodil už od malička, různě nakoupit. Vždycky mě fascinovala svítidla, žárovky a eskalátory. Jako malý jsem ještě moc nevnímal vnějšek – plášť, ale uchvacoval mě interiér. Koukal jsem už po takových technických detailech, v obchodáku jich bylo spousta. Postupem času se člověk začíná kolem sebe rozhlížet, začíná okolí Soukenného náměstí vnímat mocněji.“

Bourání

„Samozřejmě když jsem se dozvěděl, že se obchodák Ještěd bude bourat, tak už od začátku jsem s tím nesouhlasil. Bylo mi jasné, že je to nefér, že je něco špatné. Vlastně tím, že jsem se dozvěděl o demolici, tak mi stavba přirostla k srdci ještě víc. Věděl jsem, že se blíží den, kdy to zboří, tak jsem si obchodní středisko užíval skoro každý den.“

Když jsem šel městem, jsem šel tou pasáží, abych si ten pohled ještě užil. Chodil jsem dovnitř jen tak, ani ne nakupovat, ale procházet si vnitřek. Bavilo mě to celkově, bylo to krásně členité, ta stavba. Tam se šlo klikatou pasáží, tomu sekundovaly dlaždičky, hliníkové plechy, skla, bylo to hrozně hezký. Mělo to zvláštní patinu, to mě taky strašně bavilo. Z toho jednoho bloku se dalo přejít přes terasu, člověk se osvěžil čerstvým vzduchem, než vešel z Běčka do Áčka. Bylo to zajímavé, líbilo se mi to, mělo to začátek a konec.

Když stálo obchodní středisko Ještěd a naproti němu stály ještě vzrostlé smrky, tak mě to prostředí přišlo příjemné, příjemně řešené, vzdušné, otevřené. Když člověk

procházel, připadal si volný. Měl volnost a netlačily do něj žádné budovy z boku, kdežto teď, když je to zastavěné do maximální plochy, působí stísněně. Je to strašně agresivní, už se mi tam nechodí moc dobře. Když okolo mě je OC Forum, obrovský blok něčeho, cítím se uzavřený jako na dně nádoby.

Vzhledem k tomu, že se mě demolice obchodního střediska velice dotkla, jsem se zařekl, že do nové stavby obchodního centra Forum nikdy nepůjdu. Zatím tedy to úspěšně držím, nikdy jsem tam nebyl, a doufám, že tam nikdy nebudu muset jít. Je to takový můj vnitřní boj, takové přesvědčení, že tady to zlo nebudu podporovat ani návštěvou. Obchodní středisko Ještěd zničili úplně zbytečně kvůli novému tuctovému sterilnímu škatuli. Myslím si, že vevnitř v obchodním centru Forum to vypadá úplně stejně jako v každém novém moderním obchodáku. Určitě mě tam nic neláká dovnitř.“

Průzkum střediska

„Když jsem se dozvěděl, že obchodní středisko Ještěd půjde dolů, že už to je rozhodnuté, pokoušel jsem se si domluvit oficiálně prohlídku. Bohužel to mi bylo jednoznačně zamítnuto. Nebyl čas čekat, až se někdo rozhoupe, až někdo něco povolí, tak jsem tam začal lézt.

Obchodák byl zhasnutý, odpojený, obehnaný mobilním plotem. Vzadu byla brána, ta se dala otevřít. Našel jsem tam otevřené dveře, a tak jsem celý obchodák prolezl sám. Byla to naprosto úžasná příležitost, jakou jsem využil. Dalo se dostat úplně všude.

Nejdříve jsem si prolezl prostory, kam se chodilo normálně, nákupní sály, takovéhle věci, vypadalo to tam úplně jinak. Z přesevceného prostoru, kde byly regály, tisíce položek a stovky rozsvícených zářivek, byla najednou pustá holá planina, kde nic nebylo. Byla tma, jenom tma, a trochu teplo z vychládajících radiátorů. Prolezl jsem suterén, prolezl jsem kanceláře nahoře, strojovny, větrací šachty, úplně jsem si to užíval, bylo to krásně členité a dalo se tam snad i ztratit. Bylo to zajímavé - hry světla a stínů.

Byl jsem s obchodním střediskem až do konce. Nejdříve jsem byl v něm. Když se začalo bourat, byl jsem v něm stejně, chodil jsem tam i přes den prozkoumávat zbylé kouty, kde jsem nebyl, a udělat nějaké fotky. To prostředí na mě působilo klidně. Když jsem tam byl, tak mě něco uklidňovalo. To se špatně popisuje, byl jsem to jen já a ta stavba, taková harmonie.“

Vnímání

„Je mi hrozně líto lidí, kteří o zbourání obchodního střediska Ještěd nepřemýšlejí. Nepochopím, jak někdo může říct, že mu je jedno, že zbořili obchodní dům Ještěd - a přitom to je Liberečák. Nedej bože - rodilý Liberečák. Měla by být nějaká hrdost, láska ke svému městu a nějakým způsobem bychom měli vnímat toho okolí. Jak někdo může podporovat tuhle novou stavbu, co je teď?

Všechno, co tam je, je i v ostatních obchodákových. Lidé by si měli uvědomit, i když tam jenom procházejí, že podporují obrovské zlo, o kterém nevědí, že tam je. Zlo,

které zdevastovalo centrum města, které zdevastovalo Liberec. Měli by si uvědomit, že tyhle obchodáky jsou plíseň a bude se to rozrůstat a ničit všechno kolem sebe. Ve své době byla ve středisku výborná pizzerie se specifickou pizzou, kterou jsem měl rád, ta mi chybí taky. Když jdu tím místem, vždycky si představím, co tam dřív stálo. Živě si to vybavuji, ty barvy, ty tvary - a hrozně mně to schází. Tím, že došlo k demolici, tím si město vyrvalo srdce a zastavělo to betonovým blokem. Nepatří to tam, prostě se to tam vůbec nehodí. Středisko mělo nějaký smysl, to nebylo jenom čistě funkční místo. To prostě mělo výraz, to mělo duši. Kdežto tahle novodobá architektura mi nic neříká. Kdyby lidé tohleto nepodporovali, nic by se nemuselo bourat, nic by se nemuselo stavět, sama o sobě by ta krabice nevyrostla. Je to tak, že ti lidé tam proudí a nevědí kam jdou a co podporují. Můj názor je, že by pravý Liberečák neměl do Fora chodit. Neměl by to podporovat už jenom z principu. Někteří to vnímají pozitivně, hodně lidem to je bohužel jedno, a pak jsou takoví, že jsou rádi, že se obchodák popravil - a nepřímo můžou za tu devastaci města, je to trošku ostřejší názor.

Opravdu, kdybych měl tu moc, tak vezmu buldozer a projedu to, kdybych neměl, co ztratit, tak jdu do toho a vezmu to s sebou. Liberci bych vytrhl beton, co ho tíží na srdci, osvobodil centrum. Ale tak to není samozřejmě jen o tom obchodáku, tady se děje spousta věcí. Spousta nesmyslných staveb.“

Horský hotel a vysílač Ještěd

„To je úžasná stavba, tam prostě pasuje jako prdel na hrnec. Je hrozně dobře, že to tam takhle postavili, že to kopíruje základ kopce. Kdyby nastala situace, kdyby Ještěd stál někde ve městě, tak si myslím, že by byl v Liberci stoprocentně zbořený nebo zničený. Jsem rád, že je to nahoře na tom kopci, že je to z dosahu, že je to dost vysoko. Každopádně je to úžasná stavba, která mě baví, rád do ní chodím a budu rád, když bude zachovaná a když se interiéry podaří dát do původního stavu.“

10.9. Milena Lánská

Předsekně spolku Ještěd 73, který se pomocí veřejných sbírek a pomoci sponzorů snaží dostat Ještěd do původní podoby.

Horský hotel a vysílač Ještěd

„Moje první vzpomínka určitě patří do doby, kdy mi bylo 5 - 6 let, když jsme se přistěhovali s rodiči do Liberce, bydleli jsme v Hanychově pod Ještědem. Samozřejmě první výlety a poznávání okolí Liberce, určitě měřily na Ještěd.

Musím říci, že jakýsi obdiv k stavbě, místu jako takovému, přišel až později v letech dospělosti. Jako dítě jsem to nevnímala jako něco unikátního, samozřejmě to bylo zajímavé. Všimnout si jak opravdu zajímavá a unikátní stavba to je, to se ke mně dostavilo až později.“

Sdružení Ještěd 73

„Spolek vznikl nejdříve s cíli, aby se postaral o věci, které zatím nebyli nějak zajištěny jinou organizací. Zpočátku jsme plánovali, že budeme dělat menší věci. Začali jsme obnovou Rohanova kamene, udělali jsme nové informační cedule na ochozu Ještědu, aby si návštěvníci mohli přečíst o historii, o současnosti, případně o budoucnosti Ještědu. Až po tom nás pobídli první budoucí sponzoři, jestli by se nedalo něco udělat s tím interiérem, vyrobit repliky a vrátit interiéry do původní podoby. S tím jsme začali v roce 2013 se Salonkem a pokračujeme v dalších částech Ještědu.

Spolupráce s panem architektem Binarem je zásadní. Je velmi ochotný a spolupráce s ním je velmi cenná, jeho autorství tomu i dává význam. Nehledě na to, opravdu stojí i teď u výroby nábytku, u kterého stál před 42 lety.

Ono to všechno souvisí s penězi, takže postupujeme tak rychle jak se nám daří shánět peníze od sponzorů a dárců. V roce 2014 jsme navázali na salonek barem Avion, kde se podařilo vyrobit také repliky původního nábytku. Sbírali jsme peníze na nové

čalounění závěsných křesílek, které jsou v hotelové hale.

Samozřejmě, že se najdou lidi z obou skupin i lidi kteří k tomu názor nemají. Když jsme sháněli peníze na naše aktivity tak jsem se setkala s kladnou odezvou. Lidé považují Ještěd jako symbol svůj, nebo domova kde žijí. Musím říci, že jsou lidé, které třeba trochu irituje, že je Ještěd v soukromých rukou a proč by měli přispívat na něco, o co by se měl postarat majitel. Obecně spíše převládá názor, že by chtěli přispět a chtěli by Ještědu pomoci třeba i symbolicky.

Nejsem člověk, který by tohle zhodnotil objektivně. Ale osobně si myslím že u Liberečáků je to místo které k ním patří a proto to беру pozitivně.“

Obchodní středisko Ještěd

„Úplně první co se mi vybaví, jsou sytě oranžové kachlíky, které byly použity na fasádě obchodního domu Ještěd. Neměla jsem na to názor jako dítě, to se utváří až v pozdější době a to jsem nebydlela už přímo v Liberci a do centra jsem až tak často nechodila. Vztah k obchodnímu středisku Ještěd je spíše nostalgický, co jsem prožila v dětství a těch raných letech, ale že bych to mohla posoudit z pohledu architektonického bytí laicky, to nemůžu. Nejsem z oboru architektů, tak se to těžce posuzuje, dívám se na to očima čistě spotřebitele, koupit vše na místě hladce a rychle.

To se mi opravdu špatně posuzuje. Obchodní dům Ještěd byl pro mě hezký, protože to bylo dětství. To současné řešení, možná odpovídá víc současnému životnímu stylu a to minulé řešení nemělo, ale tím nechci říci, že je to nejdůležitější. Lidé, kteří mají blízko k architektuře tak ty to vždycky budou posuzovat svým okem a tam budou názory různé.“

11 ZÁVĚR:

Na základě natočených rozhovorů a sběru materiálu, jak svého, tak archivního, jsem se pokusil ztvárnit video pro diváka.

Pozorovateli chci přiblížit téma a podnítit vznik povědomí o daných lokalitách, a to z více úhlů pohledu. Po přečtení rozhovorů a zhlédnutí videa by měl mít divák nový přehled, který by měl ovlivnit jeho vnímání a cit pro architekturu, která ho každý den obklopuje.

Je nemožné předpovídat budoucí vývoj těchto lokalit. Můžeme je více vnímat v dnešní podobě, snáze s nimi komunikovat a cítit jejich přirozený význam.

Čerpání informací z našeho okolí a prostředí v jakém žijeme je velmi důležitý. Pak můžeme na lokality nahlížet tak, aby na nás působily co nejpříjemnějším dojmem a my se mohli v prostředí, v jakém nás architektura obklopuje cítit lépe, než doposud.

Způsob našeho života nám většinou nedovolí vnímat přirozenost a naše pocity.

12 ZDROJE

12.1. Literatura

FOJTOVÁ, Romana. *Střed Liberce v proměnách staletí*. Vyd. 1. Editor Václav Umlauf. V Liberci: Technická univerzita v Liberci, 2011, 153 s. ISBN 978-80-7372-804-5.

Fenomén Ještěd: Phenomenon Ještěd = Phänomen Ještěd. Vyd. 1. Liberec: J. Jiroutek, c2005, 157 s. ISBN 80-239-5175-0.

ZEMAN, Jaroslav. *Liberec: urbanismus, architektura, industriál, pomníky, objekty, památky*. Liberec: Knihy 555, 2011, 176 s. ISBN 978-80-86660-33-2.

12.2. Internetové zdroje

<http://www.archioweb.cz>

<http://www.liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/29-obchodni-stredisko-jested>

<http://www.archioweb.cz>

<http://www.studijni-svet.cz/vnimani-a-pozornost/>

<http://www.NICM.cz>

<http://www.wikipedia.cz>

<http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/4/obchodni-dum-jested-v-liberci/>

<http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/kolobeh-obchodu-jested-zbourat-forum-postavit/r~i:gallery:9847/r~i:photo:240667/>

12.3. Obrázky

č. 4 - http://www.tyden.cz/rubriky/lide/nekrology/zemrel-architekt-karel-hubacek-autor-vysilace-na-jestedu_218325.html#.VVSUQ_ntlBc

č. 7 - www.jested73.cz

č. 10 - 14 - FOJTOVÁ, Romana. *Střed Liberce v proměnách staletí*. Vyd. 1. Editor Václav Umlauf. V Liberci: Technická univerzita v Liberci, 2011, 153 s. ISBN 978-80-7372-804-5.

č. 15 - <http://radovi.unas.cz/>

č. 16 - www.jested73.cz, foto Jiří Jiroutek

č. 17 - www.earch.cz

č. 18 - 20 - <http://liberec-reichenberg.net/stavby/karta/nazev/29-obchodni-stredisko-jested>

č. 28 - <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/kolobeh-obchodu-jested-zbourat-forum-postavit/r~i:gallery:9847/r~i:photo:240667/>

č. 30 - <http://www.jested73.cz/obnova-salonku-na-jestedu-do-podoby-z-roku-1973/>